

Strategisk miljøvurdering

- Miljøvurdering af ændring af CAP-planen 2023-27.

Indholdsfortegnelse

1	Indledning.....	4
2	Ikke-teknisk resumé.....	4
2.1	Ændring af CAP-planen 2023-27.....	4
2.2	Vurdering af miljøpåvirkninger.....	4
2.2.1	Biologisk mangfoldighed, flora og fauna	4
2.2.2	Jordbund.....	5
2.2.3	Vand.....	5
2.2.4	Klimatiske faktorer og luft	5
2.2.5	Materielle goder	5
2.2.6	Kumulative påvirkninger.....	5
2.2.7	Afværgeforanstaltninger og overvågning.....	5
3	CAP-planen 2023-27	5
3.1	Baggrund.....	5
3.2	Alternativ	6
3.3	Andre strategier og planer	6
4	Lovgrundlag og proces for miljøvurdering	7
4.1	Høring af berørte myndigheder.....	7
4.2	Miljøfaktorer og vurderingskriterier.....	9
4.3	Data, metode og detaljeringsgrad	9
5	Miljøstatus	10
5.1	Biologisk mangfoldighed, flora og fauna	10
5.2	Jordbund.....	11
5.3	Vand.....	12
5.4	Klimatiske faktorer	12
5.5	Materielle goder.....	13
6	Gennemgang af ændringer.....	14
6.1	Basisindkomststøtten/Grundbetaling	14
6.2	Bio-ordning for økologisk arealtilskud.....	15
6.3	Bio-ordning for miljø- og klimavenligt græs	15
6.4	Bio-ordning for varieret planteproduktion.....	16
6.5	Bio-ordning for midlertidig ekstensivering.....	16
6.6	Bio-ordning for ny reguleringsmodel	18
6.7	Målrettet regulering.....	18

6.8	Ny kvælstofregulering	18
6.9	Permanent ekstensivering.....	19
6.10	Pleje af græs- og naturarealer (N2000)	19
6.11	Biodiversitetsskov (N2000).....	20
6.12	Privat skovrejsning.....	20
6.13	Rydning og forberedelse for afgræsning	21
6.14	Vand- og klimaprojekter	21
6.15	Miljø- og climateknologi.....	23
7	Miljøvurdering	24
7.1	Biologisk mangfoldighed, flora og fauna	24
7.2	Jordbund.....	26
7.3	Vand.....	28
7.4	Materielle goder	30
7.5	Klimatiske faktorer	31
7.6	Kumulative påvirkninger.....	33
7.7	Samlet vurdering	34
7.8	Afbødende foranstaltninger	35
7.9	Overvågning.....	35
8	Miljømålsætninger	35

1 Indledning

I forlængelse af *Aftale om implementering af et Grønt Danmark*, heriblandt ny reguleringsmodel og Danmarks Grønne Arealfond, skal der med virkning fra 2026 gennemføres en række ændringer til CAP-planen 2023-2027. Planen skal som konsekvens heraf miljøvurderes, jf. miljøvurderingslovens § 8, stk. 1, nr. 1, i bekendtgørelse nr. 4 af den 3. januar 2023 af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (miljøvurderingsloven), idet planen udarbejdes indenfor temaerne landbrug og skovbrug og via dens støtteordninger fastlægger rammer for projekter omfattet af samme lovs bilag 1 og 2. Miljøvurderingsloven sonderer ikke mellem hele planer/programmer og ændringer. Ændringer af planer/programmer er derfor, jf. lovens § 2, stk. 2, også omfattet af loven.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har vurderet, at ændringerne er af et omfang, der gør det nødvendigt at lave en miljøvurdering, idet det ikke kan afvises, at tilretningerne påvirker planens samlede miljøpåvirkning væsentligt. Ændringer til CAP-planen 2023-2027 blev senest miljøvurderet i 2025.

2 Ikke-teknisk resumé

Der er i henhold til miljøvurderingslovens bestemmelser gennemført en miljøvurdering af de ændringer til CAP-planen 2023-27, der skal gennemføres i 2026. Det følgende udgør en kort sammenfatning af miljørapportens vurderinger.

2.1 Ændring af CAP-planen 2023-27

Der skal i 2026 gennemføres en række ændringer til CAP-planen 2023-27. Miljøvurderingen heraf vil tage udgangspunkt i de dele af planændringen, hvor det ikke på forhånd kan udelukkes, at der vil kunne være en væsentlig indvirkning på miljøet. Således vil dele af planændringen, af mere teknisk karakter, ikke være omfattet af denne miljøvurdering.

Da der er tale om ændringer i en eksisterende plan, er det alene ændringerne, der skal miljøvurderes, og der er således ikke foretaget en miljøvurdering af planens samlede indhold.

2.2 Vurdering af miljøpåvirkninger

I afgrænsningsrapporten er der redegjort for hvilke miljøfaktorer, der sandsynligvis vil blive påvirket af gennemførelsen af planernes tiltag. Miljøvurderingen afgrænses til at omhandle følgende miljøfaktorer:

- Biologisk mangfoldighed, flora og fauna
- Jordbund
- Vand
- Materielle goder
- Klimatiske faktorer og luft
- Kumulative påvirkninger

2.2.1 Biologisk mangfoldighed, flora og fauna

Ændringerne til CAP-planen vil generelt set tilskynde til ændret arealanvendelse for landbrugerne, som forventes at påvirke den biologiske mangfoldighed, flora og fauna på forskellige måder. Der er således ændringer med både positive og negative effekter på betingelserne for biologisk mangfoldighed, flora og fauna. Samlet set forventes en begrænset positiv effekt på miljøfaktoren biologisk mangfoldighed, flora og fauna.

2.2.2 Jordbund

For miljøfaktoren jordbund vil der også være ændringer, der bidrager med positiv effekt, og ændringer, der medfører en negativ effekt. Det vurderes, at der samlet set vil være en positiv påvirkning af miljøfaktoren, hvor særligt ændringerne vedr. permanent ekstensivering og bio-ordning for midlertidig ekstensivering trækker i en positiv retning. Ændringerne vedr. bio-ordningerne for miljø- og klimavenligt græs og varieret planteproduktion trækker i negativ retning.

2.2.3 Vand

Ændringerne til CAP-planen skønnes at påvirke miljøfaktoren vand på forskellige måder i form af ændret udledning af forurenende stoffer til vandmiljøet, herunder udledning til næringsstoffer og pesticider. Det vurderes, at der samlet set forventes en begrænset positiv effekt på miljøfaktoren vand. Igen er det ændringerne vedr. permanent ekstensivering og bio-ordning for midlertidig ekstensivering trækker i en positiv retning. Ændringerne vedr. bl.a. ny reguleringsmodel og bio-ordningen for økologisk arealtilskud vil kunne medføre en begrænset negativ miljøeffekt i form af øget kvælstofudvaskning til vandmiljøet.

2.2.4 Klimatiske faktorer og luft

Ændringerne til CAP-planen kan forventes at påvirke miljøfaktoren i både negativ og positiv retning. Samlet set vurderes ændringerne dog at føre til en begrænset positiv effekt på miljøfaktoren klimatiske faktorer og luft. Ændringerne vedr. permanent ekstensivering og bio-ordning for midlertidig ekstensivering trækker i en positiv retning. I modsætning trækker miljø- og klimavenligt græs i negativ retning.

2.2.5 Materielle goder

Miljøfaktoren materielle goder vil blive påvirket i form af øget herlighedsværdi og mulighed for rekreativ udfoldelse, dog vurderes ændringerne at bidrage til en indskrænket mulighed for arealanvendelse med henblik på landbrugsproduktion. Samlet set forventes dog ændringerne at bidrage til en øget skabelse af materielle goder.

2.2.6 Kumulative påvirkninger

Ændringen vil agere sammen med både tidligere og eksisterende programmer og planer som en samlet prioritering af produktion og miljøbeskyttelse. De kumulative påvirkninger vil i stor udstrækning afhænge af den geografiske udmøntning af ændringerne, hvilket vanskeliggør en mere konkret vurdering af den kumulative påvirkning.

2.2.7 Afværgeforanstaltninger og overvågning

Programændringen vurderes at lede til en begrænset positiv indvirkning på miljøet. Det vurderes derfor, at vedtagelse af ændringen ikke nødvendiggør særskilte afværgeforanstaltninger.

3 CAP-planen 2023-27

3.1 Baggrund

Den danske CAP-plan 2023-2027 implementerer EU's fælles landbrugspolitik for perioden 2023-2027 i Danmark. EU's landbrugspolitik tager udgangspunkt i tre overordnede målsætninger¹:

1. at fremme en intelligent, konkurrencedygtig, modstandsdygtig og diversificeret landbrugssektor og dermed garantere fødevarer sikkerheden på lang sigt

¹ Jf. artikel 5 i forordning (EU) 2021/2115

2. at støtte og styrke miljøbeskyttelsen, herunder biodiversitet, og klimaindsatsen og bidrage til opfyldelsen af Unionens miljø- og klimarelaterede målsætninger, herunder dens forpligtelser i henhold til Paris-aftalen, og
3. at styrke den socioøkonomiske struktur i landdistrikterne.

De tre overordnede målsætninger skal forfølges via af 9 specifikke målsætninger, der hver især komplementeres af en tværgående målsætning om at modernisere landbruget og landdistrikterne ved at fremme og udveksle viden, innovation og digitalisering i landbruget og i landdistrikterne og tilskynde til udbredelsen heraf blandt landbrugere gennem bedre adgang til forskning, innovation, vidensudveksling og uddannelse².

CAP-planen indeholder således bl.a. en beskrivelse af den nationale strategi til forfølgelse af målsætningerne, samt beskrivelser af de enkelte interventioner og indsatsområder, der skal understøtte EU's målsætninger.

3.2 Alternativ

Miljøvurderingen vil tage udgangspunkt i de dele af planændringen, hvor det ikke på forhånd kan udelukkes, at der vil kunne være en sandsynlig, væsentlig indvirkning på miljøet. Således vil dele af planændringen – af mere teknisk karakter – ikke være omfattet af denne miljøvurdering.

De ændringer, der miljøvurderes, relaterer sig til følgende ordninger/krav:

1. Basisindkomststøtten (BISS)
2. Bio-ordning for økologisk arealtilskud
3. Bio-ordning for miljø- og klimavenligt græs
4. Bio-ordning for varieret planteproduktion
5. Bio-ordning for biodiversitet & bæredygtighed/midlertidig ekstensivering
6. Bio-ordning om ny reguleringsmodel
7. Målrettet regulering
8. Ny kvælstofregulering
9. Permanent ekstensivering
10. Pleje af græs- og naturarealer (N2000)
11. Privat skovrejsning
12. Biodiversitetsskov (N2000)
13. Rydning og forberedelse for afgræsning
14. Vand- og klimaprojekter
15. Miljø-og climateknologi

Baseline for den strategiske miljøvurdering udgøres af 0-alternativet, der i denne sammenhæng defineres som en videreførelse af de nuværende tilskudsordninger og finansieringsplan under CAP-planen 2023-2027. Ændringerne vurderes således i forhold til den eksisterende CAP-plan.

3.3 Andre strategier og planer

Det vurderes, at opfyldelse af følgende strategier og handleplaner med tilhørende miljømålsætninger kan påvirkes af ændringerne til CAP-planen 2023-2027.

- Nitratdirektivet

² Jf. artikel 6 i forordning (EU) 2021/2115

- Vandområdeplaner
- Vandrammedirektivet
- Klimaloven
- Byrdefordelingsaftalen
- LULUCF-forordningen
- EU's Grønne Pagt
- EU's biodiversitetsstrategi
- Fuglebeskyttelsesdirektivet
- Habitatdirektivet
- EU's naturgenopretningsforordning
- Miljømålsloven

4 Lovgrundlag og proces for miljøvurdering

Ændringerne til CAP-planen 2023-2027 er omfattet af krav om miljøvurdering, jf. § 8, stk. 1 i Lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter.

4.1 Høring af berørte myndigheder

Forud for miljøvurderingen er der udarbejdet en afgrænsningsrapport i medfør af miljøvurderingslovens § 11 med henblik på at afgrænse rapportens omfang og detaljeringsgrad. Afgrænsningen er foretaget dels i intern proces og dels gennem høring af berørte myndigheder. Afgrænsningsrapporten for miljøvurderingen af CAP-planen har været høring hos berørte myndigheder i perioden fra den 12. april 2025 til den 28. april 2025. De hørte myndigheder var:

- Alle kommuner og regioner
- Miljøstyrelsen
- Naturstyrelsen
- Miljøministeriet
- Plan- og Landdistriktsstyrelsen
- By-, Land- og Kirkeministeriet
- Fødevarestyrelsen
- Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, Arealtilskud
- Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, Jordbrugskontrol
- Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, Projekttilskud
- Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
- Energistyrelsen
- Klima-, energi- og Forsyningsministeriet
- Erhvervsstyrelsen
- Erhvervsministeriet
- Ministeriet for Grøn Trepert

Høringen gav mulighed for at stille forslag om hvilke miljøforhold, der burde belyses og vurderes i miljøvurderingen. Der indkom følgende bemærkninger:

- Aarhus Kommune stiller spørgsmål til og foreslår justeringer af udformningen af ordningerne biodiversitet & bæredygtighed/midlertidigt ekstensivering, permanent ekstensivering samt Pleje af græs- og naturarealer (N2000).

- Håndtering: Bemærkningerne knytter sig til selve udformningen af ordningerne og håndteres derfor ikke i regi af miljøvurderingen.
- Regional Kontrol kommer med bemærkninger til udformningen af ordningerne Ny kvælstofregulering, Pleje af græs og naturarealer og Biodiversitetsskov.
 - Håndtering: Bemærkningerne knytter sig til selve udformningen af ordningerne og håndteres derfor ikke i regi af miljøvurderingen.
- Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (KEFM) har en række bemærkninger.

Den første bemærkning vedrører ordningen miljø- og klimavenligt græs. KEFM mener, at ordningen ikke har en klimaeffekt og er ikke enige i, at ordningen vil bidrage til kulstofopbygning i jord.

- Håndtering: Bio-ordningen miljø- og klimavenligt græs har en kulstofopbygning på 30 kg kulstof pr. ha pr. år, hvilket svarer til en klimaeffekt på 110 kg CO₂e pr. ha pr. år. Denne klimaeffekt fremgår af den danske CAP-plan og er vurderet af Aarhus Universitet, se Kristensen et al.³ (2020, side 9), som refererer til Olesen et al.⁴ (2013, side 23-24). På den baggrund vurderer Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, at bemærkningen fra KEFM ikke giver anledning til ændringer, og miljøfaktoren for klimatiske faktorer vurderes i miljørapporten.

Den anden bemærkning omhandler Bio-ordningen for ny reguleringsmodel. KEFM spørger ind til CO₂- effekten af ny reguleringsmodel.

- Håndtering: Både klima- og kvælstofindsatsen på tilskudsordningen kommer fra selve reguleringsmodellen. Det bemærkes, at det nærmere indhold i kvælstofreguleringsmodellen og kompensationsordningen for ny kvælstofregulering stadig er under afklaring. Derfor kender Styrelsen for Grøn Arealomlægning endnu ikke omfanget af indsatsen for Ny Kvælstofregulering. Ordningen vil bidrage til at mindske udledningen af kvælstof fra markerne til gavn for vandmiljøet i de kystnære områder. Bemærkningerne giver ikke anledning til at ændre de miljøforhold, der belyses og vurderes i miljøvurderingen.

Den tredje bemærkning relaterer sig til ordningen Permanent ekstensivering. KEFM stiller spørgsmål til "hvilken effekt" der er i forlængelse af sætningen; "Ordningen vurderes at have en effekt i forhold til miljøfaktorerne biologisk mangfoldighed, flora og fauna, jordbund, vand, klimatiske faktorer og luft samt materielle goder.". Yderligere kommer ministeriet med forslag til justering af udformningen af ordningen.

- Håndtering: Det vurderes at være en positiv effekt på alle de nævnte faktorer, og hver miljøfaktor bliver nærmere beskrevet i miljørapporten. Bemærkningen giver ikke anledning til at ændre de miljøforhold, der belyses og vurderes i miljøvurderingen. Bemærkningerne, der knytter sig til selve udformningen af ordningerne, håndteres ikke i regi af miljøvurderingen.

Erhvervsministeriets styrelser, samt Projekttilskud (Styrelsen for Grøn Arealomlægning) har meddelt, at de ikke har bemærkninger til afgrænsningen.

³ Kristensen et al. 2020. [Link til rapport.](#)

⁴ Olesen et al. 2013. [Link til rapport.](#)

4.2 Miljøfaktorer og vurderingskriterier

I afgrænsningsrapporten er der redegjort for hvilke miljøfaktorer, der sandsynligvis vil blive påvirket af gennemførelsen af ændringerne. Miljøvurderingen afgrænses til at omhandle de i tabel 1 angivne miljøfaktorer med tilhørende vurderingskriterier.

Tabel 1: Redegørelse for kriterier for vurdering af påvirkningen af hver af de afgrænsede miljøfaktorer.

Miljøfaktor	Vurderingskriterie
Biologisk mangfoldighed, flora og fauna	Udlægning af områder uden landbrugsproduktion, herunder områder til brak eller småbiotoper, forbud mod at gødske, pløje og anvende pesticider (herunder reduceret pløjning samt mindsket anvendelse af gødning og pesticider). Arealer med afgrødevariation. Udtagning af arealer til etablering af skov (på sigt effekt på biodiversitet afhængig af bl.a. træartsdiversiteten). Forbedret kvalitet af og sammenhæng mellem naturtyper, genetablering af naturlige vandstandsforhold og naturlige vandløb.
Jordbund	Ændringer vedr. kulstofbinding og kulstofpulje. Jordpakning samt jorderosion. Forbedring af jordkvalitet og -biota (med afgrøder og sædskifte).
Vand	Tab af næringsstoffer og pesticider. Genopretning af naturlige vandløb, genetablering af naturlige vandstandsforhold.
Klimatiske faktorer og luft	Udledning af drivhusgasser. Emissioner af luftforurenende stoffer. Arealer med kulstofbinding.
Materielle goder	Ændret arealanvendelse ift. produktion af råmaterialer, herunder energi. Energibesparelse, investeringer til reduktioner af energiforbruget. Ændret arealanvendelse ift. landbrugsproduktion (ekstensivering). Ændret arealanvendelse ift. arealer med rekreativ værdi, herunder menneskers sundhed, friluftsliv og herlighedsværdi.

4.3 Data, metode og detaljeringsgrad

For hver miljøfaktor beskrives der i kapitel 5 en overordnet national miljøstatus, der vil danne grundlag for vurderingen af ændringernes miljøpåvirkning. Som et første skridt i selve vurderingsarbejdet fastlægges den miljømæssige status for de udvalgte miljøfaktorer. Dette gennemføres som en deskriptiv analyse, hvor der primært tages udgangspunkt i rapporter fra Det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (NOVANA) og beskrivelser fra Miljøstyrelsens hjemmeside miljøtilstand.dk. Herefter beskrives selve ændringerne i kapitel 6. Dette gøres med henblik på, at der i kapitel 7 foretages en vurdering af ændringernes påvirkning på de relevante miljøfaktorer, jf. tabel 1.

Miljøvurderingen af planer foretages på baggrund af den eksisterende viden og balanceres i overensstemmelse med den konkrete plans detaljeringsniveau. Detaljeringsgraden af miljøvurderinger følger som udgangspunkt de miljøvurderede beslutninger. Med ændringerne fastlægges der ikke nogen nærmere geografi for gennemførelsen. Ligeledes er det i miljøvurderingen ikke muligt at vurdere det eksakte omfang af ændringerne, da dette afhænger af omfanget af ansøgninger og geografi under de ændrede ordninger.

Derfor foretages alle vurderinger som udgangspunkt som kvalitative vurderinger på baggrund af generel viden om de ordninger og krav, der ændres. Det betyder også, at miljøvurderingen vil blive udført på en geografisk overordnet skala, hvor der vurderes på, hvordan ændringerne påvirker den nationale miljøstatus for en given miljøfaktor generelt.

Miljørapportens konsekvensvurderinger vil omfatte både primære og sekundære miljøpåvirkninger. Primære påvirkninger betragtes i denne sammenhæng som de effekter, som den givne ordning er etableret for at opnå. Sekundære miljøpåvirkninger er effekter, som tilskudsordningerne ikke direkte er virkemiddel for at opnå. Vurderingerne foretages under antagelse af, at ordningerne gennemføres fuldt ud som budgetteret (tilsagnsramme) i CAP-planen 2023-2027.

5 Miljøstatus

I dette afsnit beskrives miljøtilstanden for hvert af de forhold, som det er vurderet relevant at miljøvurdere i relation til de planlagte ændringer, der er beskrevet i kapitel 6.

5.1 Biologisk mangfoldighed, flora og fauna

Biodiversitet er her defineret som mangfoldigheden af flora og fauna i det danske landbrugslandskab og de påvirkede nærtliggende naturarealer.

De hjemmehørende arter i Danmark er under pres på grund af bl.a. fragmentering af levestederne, klimaændringer, miljøforurening og spredning af invasive arter. Mange arter er i tilbagegang, og flere arter forsvinder eller bliver truede. Der findes ca. 13.900 arter på Den Danske Rødliste, hvoraf 41,6 pct. er registreret som forsvundne, kritisk truede, truede, sårbare, næsten truede, eller at der ikke er tilstrækkelige data til en vurdering⁵. Den Danske Rødliste opdateres over en 10-årig periode, og den seneste delopdatering blev publiceret i 2023 som en del af rødlisteperioden 2020-2030⁶.

Mangel på plads og ødelæggelse af levesteder er den største årsag til tilbagegangen i biodiversiteten. Derudover spiller næringsstofbelastning og fysiske ændringer af vandmiljøet en stor rolle i tilbagegangen af biodiversiteten. Mange arters levesteder er forsvundet, bliver mindre eller forstyrres på grund af ændret arealanvendelse⁷.

Den nuværende status over beskyttelse af biodiversiteten omfatter bl.a. Natura 2000 arealer, som er EU bestemt, og §3 arealer, som er fastsat i Naturbeskyttelsesloven. Ifølge Naturbeskyttelsesloven⁸ må der ikke foretages ændringer i tilstanden af heder, moser, strandenge og overdrev. Arealer omfattet af disse beskyttelsesordninger er i fremgang, hvilket må anses som værende positivt for biodiversiteten. Dog viser rapportering fra 2019 over tilstanden i de danske habitatområder, at hovedparten af de udpegede strande

⁵ Den Danske Rødliste ([Link](#))

⁶ Miljøtilstand.dk - natur-og biodiversitet, truede arter-rødlisten ([link](#))

⁷ Styrelsen for Grøn Arealomlægning ([Link](#))

⁸ Lovbekendtgørelse nr. 927 af 28. juni 2024 om naturbeskyttelse (naturbeskyttelsesloven).

og strandenge, klitter og klipper, enge og moser samt heder og overdrev var i stærkt ugunstig bevaringsstatus⁹. Udover Naturbeskyttelsesloven bidrager bl.a. EU's naturbeskyttelsesdirektiver (fuglebeskyttelsesdirektivet og habitatdirektivet) samt Vandrammedirektivet til beskyttelse af biodiversiteten.

5.2 Jordbund

Miljøstatus for jord indeholder en række elementer, der har indflydelse på landbrugsjorden. Miljøstatus fokuseres på emnerne "kulstof i jord", "jordpakning" og "erosion", som vurderes at være de væsentligste udfordringer i forhold til jordkvalitet i Danmark¹⁰.

Jordpakning

Jordpakning – primært forårsaget af kørsel med tunge maskiner - er et betydeligt problem under danske forhold på grund af pakningsfølsomme jorde, vådt klima og brug af tunge maskiner¹¹. En analyse fra AU DCA viser, at mindst 39 pct. af den danske landbrugsjord udviser tegn på jordpakning¹².

Kulstof i jorden

Landbrugsjorden taber kulstof gennem dræning og fjernelse af biomasse ved høst, mens kulstof kan opbygges gennem tilførsel af organisk gødning samt overjordiske planterester og rødder. Et højt indhold af organisk stof øger jordens frugtbarhed, og tabet af kulstof bliver set som en udfordring for tilpasning til klimaændringer og begrænsning af drivhusgasudledning, hvilket gælder særligt for lavbundsarealer¹³. I Danmark dækker lavbundsjord med mere en 6 pct. organisk kulstof ca. 218.000 ha, og over halvdelen anvendes i dag til landbrug¹⁴.

Jorderosion.

Jorderosion betegner vand-, vind og jordbearbejdningserosion.

Ifølge data fra den seneste foretagne jorderosionskortlægning i Danmark er omkring tre fjerdedele af landarealet i Danmark omfattet af jorderosionsrater på mellem 1 ton jordtab og 1 ton jorddeposition (aflejring) pr. ha pr. år. Selv om dette kategoriserer størstedelen af arealet som stabilt eller med tålelig erosionsrisiko, er der stadig et betydeligt område, hvor der kan forekomme at uholdbart stort jordtab som følge af vanderosion¹⁵. Samlet set har cirka 6 pct. af landbrugsarealet i Danmark en høj erosionsrisiko på over 2,5 tons pr. ha pr. år. Dette landbrugsareal er omfattet af en så høj risiko for jorderosion, at det kan påkræve afbødende foranstaltninger i landbrugsdriften.

Vanderosion har historisk været af stor betydning i Danmark, men problemet er nu stort set løst via læplantning og en stor forekomst af vinterafgrøder¹⁶. Vanderosion kan have betydelige miljømæssige konsekvenser som følge af tab af fosfor¹⁷. Jorderosion forårsaget af vandafstrømning på marker varierer,

⁹ Miljøtilstand.dk - Bevaringsstatus for heder, moser og andre lysåbne naturtyper ([Link](#))

¹⁰ Schjønning et al., 2009. Aarhus Universitet, DCA. ([Link til rapport](#))

¹¹ Schjønning et al., 2019. Aarhus Universitet, DCA. ([Link til rapport](#))

¹² Schjønning et al., 2019. Aarhus Universitet, DCA. ([Link til rapport](#))

¹³ Greve et al., 2021. Aalborg Universitet. ([Link til rapport](#))

¹⁴ Beucher et al. 2024. Aarhus Universitet, DCA. ([Link til rapport](#))

¹⁵ Onnen, N. et al. 2019. Distributed water erosion modelling at fine spatial resolution across Denmark. ([Link](#))

¹⁶ Schjønning et al., 2009. Aarhus Universitet, DCA. ([Link til rapport](#))

¹⁷ Olesen et al. 2023. Aarhus Universitet, DCA. ([Link til rapport](#))

afhængig af et samspil mellem topografiske, klimatiske, jordfysiske/jordtypebestemte og dyrkningsrelaterede faktorer. Jordbearbejdningserosion forekommer overalt på kuperet terræn og medfører derfor en betydningsfuld jordforringelse for store områder i Danmark¹⁸.

5.3 Vand

Det danske vandmiljø omfatter kystvande, søer, vandløb og grundvand.

For de fleste kystvande og en betydelig andel af vandløb og søer er den generelle miljøtilstand overordnet ikke i god økologisk tilstand. Der er sket væsentlige forbedringer af vandmiljøets overvågningsparametre fra 1990 og frem til starten af 2000'erne, mens udviklingen derefter har været stagnerende med mindre og usikre udviklingstendenser i både negativ og positiv retning¹⁹.

Landbrug står for 70 pct. af udledningen af kvælstof til havet. Rensningsanlæg og andre såkaldte punktkilders andel af den samlede kvælstofafstrømning til kystvandene udgør cirka 10 pct., mens den resterende del skyldes baggrundsudledning fra naturlige kilder²⁰.

Der er siden 1990 generelt sket en markant reduktion i indhold af kvælstof i overfladevandsmiljøet. Dette hænger overordnet godt sammen med reduktion i kilderne, angivet som udviklingen i gødningsanvendelsen og i udledning fra rensningsanlæggene²¹. Den afstrømningsnormaliserede kvælstoftilførsel fra land til havet er reduceret siden 1990, men har overordnet set været på samme niveau de seneste ca. 10 år²². Der har siden 1989 været en markant reduktion i fosforindhold i fersk- og kystnært overfladevand, som hovedsageligt er båret af en forbedret spildevandsrensning frem til ca. år 2000. Der ses ikke nogen markant udvikling i tilførslen af fosfor de seneste ca. 20 år²³.

Nitratinholdet i grundvandet har været stabilt faldende siden 1980. Dog ses der i det yngste grundvand en stigende tendens de seneste 7-10 år. Samtidig registreres flere miljøfremmede stoffer, i takt med at der måles for dem, herunder pesticidstoffer og PFAS, hvilket i stigende grad udfordrer drikkevandsforsyningerne²⁴.

I EU's vandrammedirektiv er målet fastsat til "god økologisk tilstand" for alle naturlige søer, vandløb, kystvande og grundvand. Det dækker over en svag afvigelse fra den naturlige tilstand uden kulturpåvirkning. Vandrammedirektivet er i Danmark udmøntet i vandområdeplanerne. Her er de danske områder og indsatser beskrevet – f.eks. at etablere nye vådområder, der fjerner kvælstof eller fosfor. For kvælstof er målet desuden at reducere nedsivningen til grundvand/drikkevand jf. EU's nitratdirektiv²⁵.

5.4 Klimatiske faktorer

De globale udledninger af drivhusgasser stiger fortsat, og i 2024 blev der sat nye temperaturrekorder. Året blev det varmeste år, der nogensinde er målt. Det blev også første gang, at den globale temperaturstigning i et enkelt år oversteg 1,5 grader sammenlignet med førindustrielt niveau²⁶.

¹⁸ Schjønning et al., 2009. Aarhus Universitet, DCA. ([Link til rapport](#))

¹⁹ Miljøstyrelsen, 2024. Nye tal for naturens og miljøets tilstand i 2022 ([Link](#)).

²⁰ Miljøstyrelsen, 2024. Nye tal for naturens og miljøets tilstand i 2022 ([Link](#)).

²¹ Anja Skjoldborg Hansen., et al. 2024. Aarhus Universitet, DCE- Nationalt Center for Miljø og Energi. ([Link til rapport](#))

²² Anja Skjoldborg Hansen., et al. 2024. Aarhus Universitet, DCE- Nationalt Center for Miljø og Energi. ([Link til rapport](#))

²³ Anja Skjoldborg Hansen., et al. 2024. Aarhus Universitet, DCE- Nationalt Center for Miljø og Energi. ([Link til rapport](#))

²⁴ Miljøstyrelsen, 2024. Nye tal for naturens og miljøets tilstand i 2022 ([Link](#)).

²⁵ Miljøstyrelsen. *Vandmiljø- Transport af kvælstof og fosfor i vandløb*. ([Link](#))

²⁶ Klimarådets statusrapport 2025- Danmarks nationale klimamål og internationale forpligtelser. ([Link](#))

EU skal samlet set være klimaneutral i 2050, mens udledningerne i 2030 skal være reduceret med 55 pct. i forhold til 1990²⁷. Klimaloven sætter mål for at reducere Danmarks udledning af drivhusgasser. I 2025 skal udledningerne reduceres med 50-54 pct. sammenlignet med niveauet i 1990. Danmarks reduktion på 50-54 pct. i 2025, ser ud til at blive opfyldt. Den nedre grænse nås med stor sikkerhed, mens opfyldelse af den øvre grænse er behæftet med større usikkerhed²⁸.

Med Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug (2021) er der fastsat et reduktionsmål for landbruget på 55-65 pct. i 2030 i forhold til udledningen i 1990. Målet omfatter udledninger fra landbrugsprocesser, arealer og skov, men ikke de energirelaterede udledninger i landbruget. De drivhusgasudledninger i sektoren, som er omfattet af reduktionsmålet, skønnes i 2030 reduceret med ca. 48 pct. i Klimastatus og -fremskrivning 24, hvilket svarer til en reduktionsmanko på ca. 1,5-3,5 mio. ton CO₂e²⁹.

Udledningen af både lattergas og CO₂ fra landbruget er faldet med omtrent en tredjedel siden 1990, mens udledningen af metan har været stort set uændret. Landbruget udledte samlet 13 mio. ton CO₂-ækvivalent i 2023, hvilket er 20 pct. mindre end i 1990. Landbrugets udledning af drivhusgasser består af metan (CH₄), lattergas (N₂O) og CO₂. Metan kommer især fra dyrehold, mens lattergas primært kommer fra kvælstofholdig gødning. Landbrugets CO₂ kommer især fra energiforbrug og kalkning af landbrugsjord. Udledninger fra arealanvendelse (LULUCF) indgår ikke i emissionsregnskabet³⁰.

5.5 Materielle goder

Betegnelsen "materielle goder" handler om tilgængelighed til og muligheden for at udnytte natur- og menneskeskabte goder og ressourcer. I nærværende miljørapport knytter materielle goder sig således i høj grad til arealanvendelsen. Materielle goder omfatter ændringer i arealanvendelse af de danske landområder fra en arealkategori til en anden f.eks. landbrug til natur eller skov.

Det danske landbrugsareal udgør 59,5 pct. af hele Danmarks areal. Areal med landbrug og gartneri udgør 2,6 mio. ha³¹. Udnyttelsen af jorden til landbrugsformål skaber økonomisk indtjening, fødevarer, energiafgrøder mv.

Byformål og trafikale infrastruktur udgør ca. 13 pct. af det danske landareal³², og er hvor størstedelen af danskerne lever deres liv med materielle goder i form af beskæftigelse, bosætning, børnepasning mv.

Cirka 25 pct. af det danske areal er dækket af skove, heder, enge og anden natur, samt søer og vandløb³³. Foruden at huse biodiversitet bidrager arealerne med materielle goder såsom tømmer, herlighedsværdi, grundvandsbeskyttelse, vandkredsløb og tilbageholdelse af regnvand under regnhændelser.

Andre materielle goder omfatter råstofområder med ressourcer såsom sand, grus, kalk og ler, energiområder til vind- og solenergi samt udbud af biomasse. Nogle ordninger i CAP-planen som ekstensivering med slæt og privat skovrejsning kan principielt øge forsyning af biomasse, som kan bruges til eventuel anvendelse til bioenergi.

²⁷ Folketinget, EU-oplysningen. EU's klimamål. ([Link](#))

²⁸ Klimarådets statusrapport 2025. Danmarks nationale klimamål og internationale forpligtelser ([Link](#)).

²⁹ Klimastatus og -fremskrivning 2024 ([Link](#)).

³⁰ Danmarks Statistik. (2024). *Mindre CO₂ og lattergas fra landbruget siden 1990* ([Link](#)).

³¹ Danmarks statistik (u.å.). *Arealopgørelser*. ([Link](#))

³² Danmarks statistik- arealopgørelser. ([Link](#))

³³ Danmarks statistik- arealopgørelser. ([Link](#))

Danmarks produktion/forsyning og sammensætning af energi fordeler sig mellem råolie, naturgas, vedvarende energi (energi fra vand-, sol- og vindkraft, biogas og biomasse³⁴) og ikke-bionedbrydeligt affald³⁵.

Danmarks samlede faktiske energiforbrug var i 2024 0,9 pct. eller 6 PJ højere end i 2023. Den lille stigning i energiforbruget dækker dog over lidt større forskydninger i forbruget af forskellige energityper, herunder et fald i anvendelsen af kul på godt 31 pct. Derudover har der været en stigning i anvendelsen af vedvarende energi på 4,7 pct., som primært er drevet af øget biomasseforbrug på centrale værker og større vindkraftproduktion³⁶.

6 Gennemgang af ændringer

Miljøvurderingen vil tage udgangspunkt i de dele af planændringen, hvor det ikke på forhånd kan udelukkes, at der vil kunne være en sandsynlig, væsentlig indvirkning på miljøet. Således vil dele af planændringen, af mere teknisk karakter, ikke være omfattet af denne miljøvurdering. I den forbindelse skal det bemærkes, at udgangspunktet for denne miljøvurdering (og de tidligere miljøvurderinger af CAP-planen) er, at ordningerne gennemføres som budgetteret i de tilhørende tilsagnsrammer. Det betyder, at ændringer i f.eks. resultatindikatorer og enhedsbeløb som udgangspunkt ikke miljøvurderes, medmindre det relaterer sig til selve implementeringen af ordningerne. Det gælder også for præciseringer af eksisterende tekst i CAP-planen, som ikke har betydning for implementeringen, herunder uddybende beskrivelser med henblik på at tydeliggøre synergier til andre ordninger, og for tekniske justeringer af finansieringsplanen. Hertil kommer, at det i forbindelse med aftale om et Grønt Danmark er besluttet at tilføre yderligere midler til ordningen *Etableringsstøtte til Unge Landbrugere*. Samlet set øges den finansielle ramme for ordningen med 107 mio. kr. for perioden 2023-2027. Ordningen er dog ikke forbundet med særskilte miljøeffekter.

6.1 Basisindkomststøtten/Grundbetaling

Som følge af aftale om et Grønt Danmark foretages der en tilpasning af de vejledende finansielle allokeringer til Grundbetaling i 2026 og 2027. Træk i grundbetalingen er et allerede anvendt instrument til finansiering af hhv. bio-ordninger i søjle I og til finansiering af grønne tiltag i søjle II via såkaldt fleksibilitet. Grundbetalingen varierer derfor år for år, alt efter allokeringer til øvrige ordninger i søjle I og overførsel af midler til søjle II (fleks).

For 2026 reduceres den finansielle allokering med ca. 300 mio. kr. Dette følger af beslutning om at overføre midler fra søjle I i 2026 til søjle II i 2027. Som konsekvens af dette reduceres den planlagte støttesats (enhedsbeløb) for regnskabsåret 2027.

For 2027 øges den finansielle allokering tilsvarende med ca. 300 mio. kr. Dette sker som følge af omfordeling af midler inden for søjle I. Herunder som følge af at midler afsat til bio-ordningen for ny reguleringsmodel ikke skal bruges, da indsatsen planlagt under denne ordning i stedet løftes under søjle II. Som konsekvens af dette øges den planlagte støttesats (enhedsbeløb) for regnskabsåret 2028.

Den øgede finansielle allokering for 2027 udligner den reducerede finansielle allokering for 2026. Samlet set foretages der derfor ikke en reduktion af den finansielle allokering til Grundbetaling på tværs af 2026-2027.

³⁴ Omfatter halm, skovflis, brænde, træpiller, træaffald, bionedbrydeligt affald, bioolie.

³⁵ Energistyrelsen. Foreløbig energistatistik for 2024. ([Link](#))

³⁶ Energistyrelsen. Foreløbig energistatistik for 2024. ([Link](#))

Justering af støttesatsen vil ikke ændre i arealpotentialet for ordningen.

Det primære formål med ordningen er at sikre en bæredygtig landbrugsindkomst og modstandsdygtighed. Hertil kommer, at der med bruttoarealmodellen er mulighed for, at op til 20 pct. af det ansøgte areal ikke er underlagt kravet om landbrugsaktivitet, hvilket kan have en positiv påvirkning af en række relevante miljøfaktorer som f.eks. biologisk mangfoldighed, flora og fauna, klimatiske faktorer og luft samt jordbund og vand.

Justeringerne vurderes ikke at medføre en ændret miljøeffekt, da tilpasning af de finansielle allokeringer og støttesatser ikke påvirker arealpotentialet for ordningen. Justeringerne forventes dermed ikke at få betydning for det ansøgte areal under ordningen.

6.2 Bio-ordning for økologisk arealtilskud

Den nuværende begrænsning, der diskvalificerer arealer med sprøjteforbud for at indgå i ordningen, ophæves fra 2026. Det sker i forlængelse af en IFRO-analyse, der har afdækket, at begrænsningen medfører, at andelen med økologisk drift på arealer med sprøjteforbud er mindre end på øvrige arealer. Samfundsøkonomisk set vurderer IFRO, at det vil være mere hensigtsmæssigt, at disse arealer dyrkes økologisk. Ændringen er ligeledes en del af at øget fokus på at skabe bedre samspil mellem økologi og drikkevandsbeskyttelse, jf. regeringens økologistrategi fra december 2023.

Derudover øges basissatsen til 1.350 kr./ha og omlægningstillægget til 1.800 kr./ha. Dette sker med henblik på at øge fastholdelsen af eksisterende økologiske arealer og tiltrække nye. Søgningen til ordningen er pt. et stykke under arealmålet – særligt i relation til tilgangen af nye arealer. Samtidigt er det samlede økologiske areal i Danmark faldet med 8.000 ha fra 2023 til 2024. Med de forhøjede satser vurderes det muligt at fastholde flere eksisterende arealer i økologisk drift, samt øge tilgangen af yderligere arealer, og således øge sandsynligheden for at opnå en stigning i det samlede økologiske areal. De afsatte midler til ordningen forbliver uændret. Ændringen vil betyde en reduktion i arealmålsætningen på ca. 19.000 ha i 2026, hvilket medfører en justeret arealmålsætning for ordningen på ca. 281.400 ha. I 2027 nedjusteres arealpotentialet med ca. 33.000 ha til ca. 284.500 ha. De justerede arealmålsætninger er fastlagt på baggrund af antagelse om fuldt afløb med de nye satser inden for de eksisterende rammer.

Økologisk arealstøtte er en etårig bio-ordning, der skal bidrage til at opretholde og øge det økologiske areal mhp. fordele for klima, miljø og biodiversitet. Ordningen forventes at have en positiv indvirkning på miljøet ved at reducere udledning af pesticider og kvælstof. Yderligere forbedrer økologisk dyrkning fødegrundlaget og levesteder for bestøvere og nytteorganismer, hvilket gavner biodiversiteten.

Ordningen vurderes at have en effekt i forhold til biologisk mangfoldighed, flora og fauna, vand samt klimatiske faktorer og luft.

6.3 Bio-ordning for miljø- og klimavenligt græs

Bioordningen miljø- og klimavenligt græs reduceres med 50 mio. kr. i perioden 2026-2027, fordelt ligeligt med 25 mio. kr. i 2026 og i 2027. Den finansielle ramme for ordningen er således 272 mio. kr. i både 2026 og 2027. Midlerne omprioriteres til andre indsatser relateret til implementeringen af aftale om et Grønt Danmark. Ordningens tilskudssats på 1.500 kr. pr. ha fastholdes.

Arealmålsætningen på 198.000 ha ikke er indfriet i både 2023 (176.065 ha ansøgt) og 2024 (182.801 ha ansøgt). Der er således et mindreforbrug på ordningen, og omprioritering kan frigive midler til andre indsatser. Ændringen vil betyde en reduktion i arealmålsætningen på 16.667 ha, hvilket medfører en justeret arealmålsætning for ordningen på 181.333 ha.

Indholdet i ordningen forbliver det samme, hvorfor ændringen ikke vil medføre en ændret miljøeffekt pr. ha. Ordningen vil dog samlet set bidrage med en lavere effekt som følge af reduktion af arealmålsætningen. Miljøeffekten pr. ha er fastsat til 12 kg N pr. ha pr. år og klimaeffekten pr. ha er fastsat til 110 kg CO₂e pr. ha pr. år.

Miljø- og klimavenligt græs er en bio-ordning, hvis formål er at udsætte pløjningen af græsarealer, hvorved der opnås en miljø- og klimaeffekt på det enkelte areal. Sekundært, bidrager den længere periode uden pløjning til forbedret mikrobiologi og frugtbarhed i jorden. Ordningen forventes at bidrage med en positiv miljøeffekt vedr. udvaskning af kvælstof, alt afhængig af hvad den påtænkte alternative afgrøde i det tredje dyrkningsår måtte være. Ordningen vil også bidrage positivt i forhold til kulstofopbygning i jorden.

Ordningen vurderes at have en effekt i forhold til biologisk mangfoldighed, flora og fauna, jordbund, vand samt klimatiske faktorer og luft.

6.4 Bio-ordning for varieret planteproduktion

Der lægges op til at reducere den økonomiske ramme til ordningen med 20 mio. kr. i henholdsvis 2026 og 2027 (den årlige tildeling reduceres fra 116 mio. kr. til 96 mio. kr.). Arealmålsætningen reduceres med 32.000 ha i 2026 og 2027 (fra 188.130 til 156.100 ha). Ordningen er underansøgt, og der er kun realiseret 82 pct. af målsætningen for bio-ordningen i 2024 (155.000 ha).

Reduktionen af arealmålsætningen med 32.000 ha vil indebære en begrænset mindre effekt i forhold til det, der tidligere er blevet miljøvurderet. I praksis forventes søgningen til ordningen at være uændret, hvorved den realiserede effekt fra ordningen er uændret. Samtidig omprioriteres mindreforbruget af midler under varieret planteproduktion til andre indsatser under søjle 2, der bidrager til implementeringen af aftale om et grønt Danmark.

Formålet med bio-ordningen varieret planteproduktion er at øge variationen af afgrøder i Danmark. Det er godt for biodiversiteten i og over jorden og forbedrer jordens frugtbarhed.

Miljøeffekterne af ordningen er svære at estimere, da de afhænger af, hvor mange landbrugere, der faktisk har ændret sædskiftet på den enkelte mark som konsekvens af ordningens eksistens i 2023-2025, samt om de dyrkede afgrøder disse tre år under ordningen har erstattet produktion af afgrøder, som indebærer øget anvendelse af pesticider, større kvælstofbehov samt mulige effekter på jordens potentiale. Potentielt vil ordningen kunne have en effekt i forhold til jordens frugtbarhed. Som en sideeffekt kan en større variation i afgrøderne på det dyrkede areal potentielt bidrage positivt til biodiversiteten i og over jorden.

Ordningen vurderes at kunne have en effekt i forhold til jordbund, samt en begrænset effekt i forhold til biologisk mangfoldighed, flora og fauna.

6.5 Bio-ordning for midlertidig ekstensivering

Ordningen Biodiversitet & bæredygtighed justeres, så ordningen i højere grad er målrettet midlertidig ekstensivering som et trin mod permanent udtagning af arealer. Ordningens skifter navn til "Bio-ordning for midlertidig ekstensivering".

Under bio-ordningen for midlertidig ekstensivering vil der fortsat blive givet tilskud til ikke-produktive elementer som under den tidligere bio-ordning for biodiversitet & bæredygtighed (slåningsbrak, blomsterbrak samt småbiotoper), og elementerne vil være omfattet af de samme aktivitetskrav og forbud mod produktion, gødskning og sprøjtning. Dog vil tillæg for etablering af bestøverbrak ikke indgå som en del af bio-ordningen for midlertidig ekstensivering, da tillægget kan mindske incitamentet til at lade arealer indgå under de permanente udtagningsordninger.

Hertil kommer, at basissatsen for ordningen fastsættes til 1.350 kr./ha. Satsen nedjusteres med henblik på at undgå uhensigtsmæssig konkurrence mellem denne ordning og de permanente udtagningsindsatser.

Derudover indføres der et tillæg til ikke-produktive arealer og elementer, der er placeret på potentialeområder for lavbunds- og vådområdeprojekter. Dette sker med henblik på at målrette udtagningsindsatsen til områder, hvor behovet er størst. Ekstensivering af disse jorder skal bidrage med en yderligere effekt ift. at reducere klima- og kvælstofpåvirkningen. Tillægget til potentialeområder fastsættes til 1.950 kr./ha. Tillægget er en udbetaling oveni basistilskuddet under ordningen, ligesom det også er muligt at modtage grundbetaling til arealerne.

Ændringen medfører, at den finansielle ramme for bio-ordningen for midlertidigt ekstensivering på 271 mio. kr. i henholdsvis 2026 og 2027 justeres til 200 mio. kr. i 2026 og 500 mio. kr. i 2027. Det allokerede beløb fordeles mellem basissats og tillægget til ikke-produktive arealer og elementer placeret på potentialeområder for lavbunds- og vådområdeprojekter.

Arealpotentialet nedjusteres fra 78.900 ha til 69.000 i 2026. Årsagen til reduktionen i både basissats og arealpotentialet skyldes en forventning om, at flere arealer pga. den nedsatte basissats vil overgå til de permanente udtagningsordninger. Det bemærkes i den forbindelse, at IFRO har estimeret et spænd for arealpotentialet, der er lavere end det angivne arealpotentiale³⁷. Det skyldes, at IFRO ikke har kunne tage udformningen af den kommende kvælstofregulering og dens påvirkning af tilslutning til ordningen med i deres beregninger, ligesom IFRO ikke har kunnet tage højde for potentialeområder for vådområdeprojekter i deres estimater.

Støttesatserne og arealpotentialet for 2027 er foreløbige og skal endelig konsolideres i løbet af 2026. Arealpotentialet i 2027 kan foreløbigt estimeres til 226.000 ha, hvoraf 100.000 ha forventes at opnå tillæg til lavbundslande. Dette vil medføre en væsentlig øget effekt i forhold til 2026. Der gøres dog opmærksom på, at disse estimater er forbundet med store usikkerheder, bl.a. pga. indførsel af ny kvælstofregulering fra 2027. Den konkrete udformning af ordningen for 2027 er fortsat under udvikling og dette kan med en senere CAP-planændring medføre justering af ordningen.

Bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed forventes i 2025 at bidrage med en biodiversitetseffekt på ca. 78.900 ha midlertidige levesteder for dyr og planter og med en kvælstofeffekt på 796 ton N/år til kystvandopland med en gennemsnitlig retention på 2.745 ton N/år i rodzonen, samt med en klimaeffekt på 0,10 mio. ton CO₂^{eq}/år. I 2026 forventes for bio-ordningen for midlertidig ekstensivering en kvælstofeffekt på 696 ton N/år til kystvandopland med en gennemsnitlig retention på 71 (svarende til 2.401 ton N/år i rodzonen) og en klimaeffekt på 0,08 mio. ton CO₂^{eq}/år. Derudover forventes der en biodiversitetseffekt på 69.000 ha midlertidige levesteder for dyr og planter, der skal ses i forhold til, at arealet er udlagt med ikke produktive elementer og arealer i stedet for at blive dyrket med en afgrøde.

Bio-ordningen midlertidig ekstensivering er en etårig bio-ordning, hvis formål er udvikle ny natur og nye levesteder for dyr og planter og hjælpe med flere fødekilder for at øge mangfoldigheden af levende organismer på dyrkede landbrugsarealer.

Ordningen vurderes at have en effekt i forhold til miljøfaktorerne biologisk mangfoldighed, flora og fauna, vand, jordbund, klimatiske faktorer og luft samt materielle goder.

³⁷ Michael Friis Pedersen. 2025. Vurdering af satser til ændringer af bio-ordningen biodiversitet & bæredygtighed til 2026 og effekt heraf på søgning til ordningen, samt konkurrence med permanente ekstensiveringsordninger- IFRO-rapport. Københavns Universitet

6.6 Bio-ordning for ny reguleringsmodel

Bio-ordningen for ny reguleringsmodel udgår af CAP-planen. Bio-ordningen for ny reguleringsmodel skulle udbydes fra 2026 og understøtte den nye kvælstofreguleringsmodel. Den nye kvælstofreguleringsmodel er dog udskudt til 2027, og samtidig er det besluttet, at kompensationsordningen til understøttelse af kvælstofreguleringen skal etableres som en ordning i søjle II under artikel 72³⁸. Kompensationsordningen under artikel 72 vil blive udbudt fra 2027. For 2026 videreføres den eksisterende ordning for målrettet regulering (ligeledes under artikel 72).

Bio-ordningen for ny reguleringsmodel skulle bidrage til reduktion af kvælstofudvaskningen fra mark til kyst. Det var forventet, at ordningen i 2026 og 2027 skulle bidrage med henholdsvis 5.000 og 6.500 tons kvælstofreduktioner. I 2026 løftes indsatsbehovet i stedet via ordningen for målrettet regulering (se afsnit 6.7), og i 2027 løftes det via ordningen for ny kvælstofregulering (afsnit 6.8).

Der er for 2026 allokeret ca. 300 mio. kr. til bio-ordning for ny reguleringsmodel. For 2027 er der allokeret ca. 490 mio. kr. til ordningen. De allokerede midler overføres til andre indsatser vedr. implementering af aftale om et grønt Danmark.

Bio-ordningen vurderes at ville have en effekt i forhold til miljøfaktorerne vand samt klimatiske faktorer og luft.

6.7 Målrettet regulering

Ordningen for målrettet regulering forlænges til og med 2026, da ny kvælstofreguleringsmodel og tilhørende kompensationsordning er udskudt til 2027 og bio-ordning for ny reguleringsmodel annulleres. Forlængelse af ordningen for målrettet regulering medfører, at der allokeres 246 mio. kr. til ordningen i 2026. På baggrund af de justerede vandområdeplaner forventes det, at ordningen vil bidrage med en kvælstofreduktion på ca. 3.500 tons.

Målrettet regulering bidrager til at mindske udledningen af kvælstof fra markerne til gavn for vandmiljøet i de kystnære områder. Det sker ved etablering af efterafgrøder og alternative kvælstofreducerende virkemidler.

Ordningen vurderes at have en effekt i forhold til miljøfaktorerne vand samt klimatiske faktorer og luft.

6.8 Ny kvælstofregulering

Der etableres en ny kompensationsordning, som skal understøtte den nye kvælstofreguleringsmodel fra 2027. Ordningen erstatter bio-ordningen for ny reguleringsmodel. Den nye kvælstofreguleringsmodel er udskudt fra 2026 til 2027, og kompensationsordning for ny kvælstofregulering udbydes dermed fra 2027.

Ordningen kan søges af landbrugere med arealer i kystvandoplande, hvor ny kvælstofregulering skal bidrage med en reduktion i kvælstofudledningen med henblik på implementering af vandområdeplanerne. Det bemærkes, at det nærmere indhold i kvælstofreguleringsmodellen og kompensationsordningen for ny kvælstofregulering stadig er under afklaring.

Ordningen vil bidrage til at mindske udledningen af kvælstof fra markerne til gavn for vandmiljøet i de kystnære områder. Der allokeres vejledende 739 mio. kr. til ordningen for ny kvælstofregulering. Det forventes, at ordningen vil bidrage med en kvælstofreduktion på 6.500 tons.

³⁸ Artikel 72 i forordning (EU) 2021/2115.

Ordningen vurderes at have en effekt i forhold til miljøfaktorerne vand samt klimatiske faktorer og luft.

6.9 Permanent ekstensivering

En ny arealtilskudsordning for permanent ekstensivering af landbrugsarealer introduceres under CAP fra 2026. Ordningen skal understøtte implementeringen af Aftale om implementering af et Grønt Danmark ved at fremme varig udtagning af landbrugsarealer, herunder særligt kulstofrige arealer og arealer med højt kvælstofindsatsbehov.

Ordningen for permanent ekstensivering kan søges til arealer, der i en forudgående referenceperiode har været anvendt som landbrugsareal. Arealer, der ligger i vandoplande med kvælstofindsatsbehov, og arealer, som er kulstofrige lavbundsarealer, vil modtage højere støttesatser, og vil blive prioriteret fremfor andre arealer, der samtidig vil modtage en lavere støttesats. Ordningen indebærer, at

For 2026 allokeres ca. 384 mio. kr. til ordningen, herudover tilføjes 150 mio. kr., som udgøres af supplerende national finansiering. I 2027 allokeres der 439 mio. kr. til ordningen. Det forventes, at der er potentiale til, at ca. 9.500 ha kan komme ind under ordningen i 2026, og ca. 7.800 ha i 2027. Udtagning af arealer vil føre til en reduktion af kvælstofsudvaskningen på 161 tons N og 24,4 tons CO₂ reduktioner for 2026 og 2027, hvis søgningen under ordningen realiseres i det beskrevne omfang. Yderligere vil ordningen bidrage til at forbedre biodiversiteten. Denne effekt er dog ikke kvantificeret.

Ordningen vurderes at have en effekt i forhold til miljøfaktorerne biologisk mangfoldighed, flora og fauna, jordbund, vand, klimatiske faktorer og luft samt materielle goder.

6.10 Pleje af græs- og naturarealer (N2000)

Ordningen ændres med henblik på at forbedre den kvalitative effekt for biodiversiteten. Med den foreslåede ændring vil ansøgers mulighed for at vælge forpligtelse til praksis med slæt blive begrænset, så dette kun kan vælges indenfor nærmere udpegede arealer, hvor kortholdt vegetation er af særlig vigtig betydning for fugle. Dermed tilskyndes ansøger at vælge forpligtelse til græsning, som har en mere gavnlig virkning på biodiversiteten.

Der gennemføres desuden en teknisk justering, der skal imødegå eventuelle forsinkede udbetalinger vedrørende 2025 tilsagn, som er indgået under landdistriktsprogrammet.

Formålet med ordningen er at beskytte og forbedre biotopforholdene og biodiversiteten primært på lysåbne natur- og landbrugsarealer, der på forhånd er udpeget som egnede til denne pleje. Denne indsats sker som medvirken til implementering af habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne (Natura 2000-direktiverne). Ordningen støtter naturpleje i form af ekstensiv drift med græsning eller slæt, som bidrager til at skabe bedre betingelser for biodiversiteten på lysåbne natur- og landbrugsarealer. Indsatsen retter sig primært mod særligt udpegede Natura 2000-områder, samt øvrige arealer med høj naturværdi (HNV). Endvidere kan afgræsning og derved biomassefjernelse på sigt minimere tabet af næringsstoffer til nærtliggende vandmiljøer.

Ændringen vil medføre, at tilskud til maskinel slæt (som kan have en skadelig virkning på biodiversiteten) begrænses på naturarealer, bortset fra udpegede lokaliteter, hvor kortholdt vegetation (og derfor også slæt) har en særlig betydning for rastende og ynglende vadefugle. Betydningen for de øvrige naturarealer, hvor der ikke længere kan vælges forpligtelse til slæt er, at ansøger kun kan vælge at forpligte sig til græsning. Græsning er den forvaltning, som har den største gavnlige effekt på biodiversiteten på eksisterende naturarealer.

Ordningen vurderes at have en effekt i forhold til miljøfaktorerne biologisk mangfoldighed, flora og fauna samt vand.

6.11 Biodiversitetsskov (N2000)

Det planlægges at ændre arealdefinitionen, således at der ud over skovbevoksede arealer kan indgå evt. tilstødende naturarealer med potentiale til fremover at blive højstammet skov. Der inddrages arealer, som kan bidrage positivt til ordningens formål samtidig med, at der undgås administrativt belastende arealafgrænsning. Beskyttede lysåbne naturtyper kan ikke inddrages.

Ændringen er en forenkling af regelsættet, så det bliver mere klart, at der tages udgangspunkt i lokalitetens potentiale til at indgå i en naturlig skovudvikling.

Biodiversitetsskov bidrager til at fremme og bevare biodiversiteten samt sikre og fremme stabile levesteder for de arter, som er tilknyttet skov.

Justeringen medfører, at egnede naturarealer inddrages i den 20-årige ekstensivering. Inddragelsen af arealer vil være begrænset, da det kun er arealer, der ikke er omfattet af beskyttelse iht. nationale regler, der kan omfattes. Med inddragelse af tilstødende /marginale arealer til skovudvikling opblødes skovbrynets skarpe linje til det åbne land, og der skabes en mere successiv overgang.

Ordningen vurderes at have en effekt i forhold til miljøfaktorerne biologisk mangfoldighed, flora og fauna, jordbund, vand, klimatiske faktorer og luft samt materielle goder.

6.12 Privat skovrejsning

Ordningen privat skovrejsning udgår af CAP-planen fra 2026 som følge af, at der ifm. Aftale om Implementering af et Grønt Danmark etableres en national skovordning. Ordningen har været underansøgt i flere år under landdistriktsprogrammet og er i de seneste år blevet påvirket af flere udefrakommende faktorer i form af inflation, konkurrence og andre typer af arealanvendelse, som har gjort ordningen mindre attraktiv for ansøgere.

Ændringen indebærer, at den finansielle ramme til ordningen i 2026 og 2027 bortfalder. Det drejer sig 90 mio. kr. i 2026 og 90 mio. kr. i 2027. Samtidig reduceres rammen for 2025 fra 90 mio. kr. til 40 mio. kr. Det sker som følge af underansøgning i den første ansøgningsrunde i 2024.

Ændringen medfører, at det forventede antal ha reduceres fra ca. 8.253 ha til ca. 814 ha, hvilket også resulterer i en reduktion af den forventede miljø- og klimaeffekt under CAP-planen. Effekttabet skal dog ses i lyset af, at indsatsen fremadrettet løftes på nationalt niveau, hvor der gennem den grønne arealfond afsættes midler til at støtte indsatsen for at omdanne 250.000 ha eksisterende dansk landbrugsareal til skov frem mod 2045, herunder vådområder og ekstensivering samt 100.000 ha urørt skov. Hovedparten af indsatsen (230.000 ha), gennemføres gennem en national tilskudsordning, hvor lodsejere får kompensation for deres udgifter til at omdanne landbrugsjord til fredskov. Det forventes, at arealer, der indgår under den nationale ordning, vil være berettiget til Basisindkomststøtte.

Formålet med ordningen privat skovrejsning er at etablere nye skove på landbrugsjord, som kan bidrage til en bæredygtig udvikling gennem blandt andet reduktion af næringsstofudledning til beskyttelse af vandmiljøet. Ordningen skal desuden fremme klimainsatsen ved kulstofbinding og beskyttelse af drikkevand og grundvand. Derudover kan skov fremme biodiversitet, produktion af vedvarende energi i form af træ som en bæredygtig energikilde, produktion af bæredygtige råmaterialer i form af nyttræ og andre produkter samt udvikling af rekreative værdier og muligheder.

Ordnningen vurderes at have en effekt i forhold til miljøfaktorerne biologisk mangfoldighed, flora og fauna, jordbund, vand, klimatiske faktorer og luft samt materielle goder.

6.13 Rydning og forberedelse for afgræsning

Der planlægges en række administrative ændringer og ensretninger til ordningen. Derudover justeres enhedsbeløb og finansieringsplan relateret til ordningen.

Under de administrative ændringer gennemføres en justering af definitionen af berettigede støttemodtagere, der ændres fra at være private og offentlige lodsejere og forpagtere til at være private og offentlige juridiske og fysiske personer med minimum en råderet. Desuden foretages en mindre justering/ensretning under definitionen af støtteberettigede arealer og tilskudsberettigede investeringer relateret til afgræsning. Der er tale om administrative ændringer, der skal bidrage til at skabe klarhed over støtteberettigelsen.

Der foretages en opjustering af det planlagte enhedsbeløb tilknyttet ordningen. Justeringen gennemføres på baggrund af erfaringerne fra den sidste ansøgningsrunde under landdistriktsprogrammet (2023) og den første ansøgningsrunde under CAP-planen (2024), der viser, at det gennemsnitlige projekt er væsentligt større og dermed også forbundet med større omkostninger end først antaget og planlagt i CAP-planen.

Ændringen medfører, at færre bedrifter vil modtage tilskud. Det er dog væsentligt at fremhæve, at de positive effekter på biodiversiteten, som er ordningens primære fokus, ikke formindskes, da der blot vil være tale om færre bedrifter med større arealer. Samtidig bemærkes det også, at effekten for biodiversiteten øges ved store sammenhængende naturarealer.

Med ordningen ydes støtte til ikke-produktive investeringer i rydning af tilgroede arealer og forberedelse til afgræsning. Ordnningen er målrettet arealer i særligt udpegede Natura 2000-områder, på overdrev, i nationalparker og eventuelt andre relevante arealer. Støtte muliggør beskyttelse og forbedring af naturforholdene og arter ved, at der skabes flere lysåbne og ekstensivt drevne arealer efter etablering af projektet. Med denne ordning kan de arealer, som er tilgroede eller mangler hegn og andre nødvendige faciliteter, klargøres til afgræsning. Miljøeffekternes potentiale kommer i vedligeholdelsen af de omfattede arealer ved eksempelvis afgræsning. Rydning af små træer, buske og krat samt opretholdelse af dette via afgræsning, kan styrke biodiversiteten i den åbne natur, men det er den egentlige pleje, der skaber biodiversitetseffekten, og ikke særskilt det forberedende arbejde. Ordnningen bidrager dog til at fjerne barrierer for at skabe flere ekstensivt drevne arealer til fordel for den danske lysåbne natur. Dermed vurderes ordningen at føre til en generel forbedring af biodiversitet, vand, og arealanvendelse i form af en forbedring af rekreative områder og landskaber samt en begrænset effekt på klima.

Ordnningen vurderes at have en effekt i forhold til miljøfaktorerne biologisk mangfoldighed, flora og fauna, vand, jordbund, klimatiske faktorer og luft samt materielle goder.

6.14 Vand- og klimaprojekter

Der planlægges en række ændringer af ordningerne for vand- og klimaprojekter. Ændringerne gennemføres for at muliggøre en hurtigere og mere fleksibel udtagningsindsats og for at understøtte implementeringen af Aftale om implementering af et Grønt Danmark, særligt kvælstof- og lavbundsindsatsen.

Der gennemføres en ændring, så private støttemodtagere også kan søge om støtte til kvælstofvådområdeprojekter. Ændringen vil bidrage til, at mindre arealer kan indgå under ordningen, hvor kun én privat lodsejer er interesseret i gennemførsel af et projekt. Ændringen forventes at bidrage med en positiv effekt ift. udvaskning af kvælstof og fosfor, arealanvendelse/rekreative områder samt biodiversitet.

Vurdering af effekten er dog forbundet med væsentlige usikkerheder, da den er afhængig af søgningen til ordningen, ligesom projekterne også forventes at omfatte små arealer.

Det skal yderligere gøres muligt at søge om ét samlet tilsagn til et vand- og klimaprojekt, så der ikke længere skal gives tilsagn til først et forundersøgelsesprojekt og siden et etableringsprojekt i en senere ansøgningsrunde. Der vil stadig være en forundersøgelsesfase og en etableringsfase i projektet, hvor der kan ske udbetaling efter forundersøgelsesfasen, hvis projektet viser sig ikke at være realiserbart. Ændringen medfører ikke en egentlig ændring af miljøeffekterne under ordningen, men vil bidrage til, at miljøeffekterne kan opnås hurtigere.

Der foretages en ændring, så det bliver muligt at realisere synergieffekter ved gennemførelse af vand- og klimaprojekter. Ændringen skal gøre det muligt at høste synergieffekter ved gennemførelse af vand- og klimaprojekter. Det betyder, at det i forbindelse med gennemførelse af f.eks. et kvælstofvådområde vil være muligt at beregne klimaeffekter, såfremt der er kulstofrige jorder på projektarealerne. Ændringen forventes at bidrage til realisering af yderligere arealer med effekter relateret til kvælstof, klima, fosfor og restaurering af ådale.

Det foretages yderligere ændringer vedrørende forundersøgelser. Forundersøgelser skal som udgangspunkt ikke være målrettet en af de fire indsatser på ordningen men skal give svar på hvilke effekter, der er relevant for det specifikke undersøgte projektområde. For projekter om restaurering af ådale er det dog ikke relevant, da disse projekter i forvejen kan omfatte alle typer af effekter og derfor i sin karakter er flerkfunktionelle. Dette sammenholdt med, at denne type projekter kun kan gennemføres på særligt udvalgte vandområder. Forundersøgelsesprojekter har i sig selv ikke en direkte effekt, men kan understøtte det efterfølgende etableringsprojekt.

I forbindelse med tværgående tilpasning af finansieringsplanen for CAP-planen foretages en reduktion af den vejledende finansielle tildeling for perioden 2023-2029. Ændringen indebærer en tilpasning, som følge af behov for at tilføre midler til andre ordninger under CAP-planen i forlængelse af Aftale om et Grønt Danmark. Ændringen afspejler desuden, at de fremtidige udbetalinger er forbundet med usikkerhed, bl.a. i forhold til tidspunkt for realisering og efterfølgende udbetaling, som følge af at der er tale om mangeårige projekter, typisk med en projektperiode på 4-7 år. Derudover afspejler ændringen, at det forventede omfang af fremførte udgifter fra landdistriktsprogrammet 2014-2022 øges. Dette sker som følge af, at implementeringen af projekter under landdistriktsprogrammet har været længere end forventet. Der er primært tale om tekniske justeringer af den vejledende finansielle tildeling, og der forventes dermed ikke nogen særskilte effekter forbundet med denne justering.

Vand- og klimaprojekter dækker over kvælstof- og fosforområder, fysiske vandløbsindsatser og lavbundsprojekter. Formålet med kvælstof- og fosforområder er at reducere udledningen af kvælstof og fosfor fra landbrugsjorder til kystvande og fjorde. I relation til vandløbsindsatser er formålet også at forbedre den økologiske tilstand i kortlagte vandløbsstrækninger samt bidrage med effekter i forhold til klimatilpasning, for eksempel med bedre håndtering af oversvømmelser og effekter som mindre udvaskning af næringsstoffer. Endelig bidrager ordningen til at skabe bedre betingelser for vandløbsnatur og biodiversitet i områderne. Formålet med lavbundsprojekterne er at reducere landbrugets udledning af drivhusgasser fra kulstofrige landbrugsjorder gennem udtagning og vådgøring. Projekterne bidrager også til at reducere kvælstofudvaskning fra landbrugsjorderne.

Ordningerne for vand- og klimaprojekter vurderes at have en effekt i forhold til miljøfaktorerne biologisk mangfoldighed, flora og fauna, jordbund, vand, klimatiske faktorer og luft samt materielle goder.

6.15 Miljø-og climateknologi

Der planlægges en række ændringer under miljø- og climateknologi. For det første sker der en tilpasning af formål, udvælgelseskriterie og prioriteringsmulighed med henblik på at favne indsatser rettet mod udfasning af burægsproduktion, som følge af dyrevelfærdsaftalen fra februar 2024. Aarhus Universitet har konkluderet, at omlægning fra burægsproduktion til anden og mere dyrevelfærdsvenlig ægproduktion vil have en negativ miljøeffekt relateret til ammoniakemissioner³⁹. Tilskud til indsatser rettet mod udfasning af buræg har været muligt under ordningen for miljø- og climateknologi siden 2024, men som følge af viden fra Aarhus Universitet er det nødvendigt at opdatere formål og prioriteringsmodel for ordningen. Den samlede miljøeffekt ved ændringen forventes at være begrænset, idet der kun findes få potentielle ansøgere til indsatsen

Den anden ændring vedrører de mulige ansøgere under ordningen. Tidligere har offentlige ansøgere, såsom kommuner og Naturstyrelsen været afskåret fra at søge under ordningen. Denne del ændres med henblik på at lette administrationen af ordningen, så støtte under ordningen ikke længere afgrænses til private bedrifter og virksomheder. Ændringen skal understøtte en mere smidig sagsbehandling og er ikke forbundet med miljø- og klimaeffekter.

Den tredje ændring relaterer sig til målsætningen om at fremme produktion af proteinafgrøder til erstatning af animalske proteiner (fødevarer) og importeret protein (bl.a. soja). Ændringen medfører, at det bliver muligt at understøtte planteproduktionen og proteinafgrøder under ordningen ifm. kommende ansøgningsrunder. Med ændringen øges mulighederne for tilskud. Det vurderes, at miljø- og klimaeffekt vil ligge på nogenlunde samme niveau, som det gør for de teknologier, der har været tilskudsberettigede før ændringen.

Det præciseres endvidere, at der kan gives tilskud til ikke-fysiske investeringer, såsom software og abonnementer, der knytter sig til den egentlige fysiske investering. Denne justering har ikke betydning for miljø- og klimaeffekterne.

Endelig foretages der en teknisk justering relateret til finansieringen af udbetalingssager fra ordningen for miljø- og climateknologi under Landdistriktsprogrammet 2014-2022. Disse sager kan ikke færdigbehandles inden fristen (udgangen af 2025), så de resterende sager (halen) overføres til CAP-planen. Miljø- og climateknologi har til formål at reducere miljø- og klimapåvirkningen fra den primære jordbrugsbedrift og bidrager til en grønnere produktion. Ændringen betyder flere projekter under ordningen end først planlagt i CAP-planen. Dog vil ændringen ikke medføre en realiseret højere miljøeffekt, da det er tale om projekter, der skulle realiseres under Landdistriktsprogrammet.

Støtte til miljø- og climateknologi virker ved at yde tilskud til investeringer i teknologier, der mindsker produktionens miljø- og klimapåvirkning. Effekten af ordningen afhænger af hvilken specifik teknologi, der ydes tilskud til, samt hvilke teknologier disse erstatter. Ordningen omfatter støtte til teknologier, der blandt andet bidrager til reduktion af pesticidforbrug, næringsstofforbrug, energiforbrug, og udledning af klimagasser, investeringer i produktion og forarbejdning af plantebaserede fødevarer, og investeringer, der understøtter udviklingen af vertikalt landbrug. Derudover kan der ydes tilskud til investeringer i teknologier til at forbedre dyrevelfærden.

³⁹ Kai, P., Nørremark, M. 2025. Kortlægning af tekniske elementer af betydning for omlægning fra burægsproduktion til produktion af skrabe-, 41 frilands- og økologiske æg. Rådgivningsnotat fra DCA – Nationalt Center 42 for Fødevarer og Jordbrug, Aarhus Universitet.

Ordningen vurderes at have en effekt i forhold til miljøfaktorerne biologisk mangfoldighed, flora og fauna, vand samt klimatiske faktorer og luft.

7 Miljøvurdering

I følgende afsnit vurderes det, hvordan ændringerne til CAP-planen forventes at påvirke de miljøfaktorer, der er afgrænset til i indeværende undersøgelse. For hver miljøfaktor indledes med en overordnet gennemgang af ændringernes forventede påvirkning og slutteligt en vurdering af den samlede påvirkning.

7.1 Biologisk mangfoldighed, flora og fauna

Ændringerne til CAP-planen vil generelt set tilskynde til ændret dyrkningspraksis for landbrugerne, som forventes at påvirke den biologiske mangfoldighed, flora og fauna på forskellige måder. Der er ændringer med både positive og negative effekter på betingelserne for biologisk mangfoldighed, flora og fauna.

For det første forventes ændringerne vedr. bio-ordningen for midlertidig ekstensivering at føre til, at færre arealer i 2026 vil modtage tilskud til praksisser for opretholdelse af ikke-produktive arealer. Konkret forventes der med ændringerne en biodiversitetseffekt på 69.000 ha midlertidige og permanente levesteder for dyr og planter (dette er en reduktion på 9.900 ha). Selve effekten af reduktionen er dog vanskelig at vurdere, da ændringen netop gennemføres med henblik på, at flere arealer skal indgå under de permanente udtagningsordninger, hvor der sikres en varig effekt. Det vil sige, at hvis en andel af de 9.900 ha overgår til permanent udtagning, vil der for disse arealer på sigt være en positiv effekt. Det modsatte vil være tilfældet for de arealer, der overgår til produktion.

Hertil kommer, at bortfaldet af bestøverbraktillægget vurderes at indebære en negativ effekt for biodiversiteten, da bestøverbrak adskiller sig fra blomsterbrak ved i højere grad at fokusere på de bestøvende insekter. En godt sammensat frøblanding, som sikrer pollen og nektar over hele bestøversæsonen, øger den positive effekt på bestøverfaunaen, under forudsætning af at bestøverbrakken får lov at blomstre i to sæsoner⁴⁰. Det bemærkes, at tillægget fjernes fra 2026, da tillægget mindske incitamentet til at lade arealer indgå under de permanente udtagningsordninger. Samtidig målrettes indsatsen dog mod potentialeområder for lavbunds- og vådområdeprojekter, hvilket vurderes at have en særskilt positiv effekt på den biologiske mangfoldighed, idet der derved skabes rammer for, at fauna og flora kan etablere og brede sig indenfor disse arealer.

Det bemærkes endvidere, at der for bio-ordningen for midlertidig ekstensivering i 2027 er estimeret en væsentlig forøgelse af arealpotentialet (226.000 ha), hvilket vil bidrage med en betydelig positiv effekt på den biologiske mangfoldighed, flora og fauna, hvis ordningen gennemføres fuldt ud som budgetteret. Estimatet er dog forbundet med store usikkerheder, hvilket bl.a. skyldes indførsel af ny kvælstofregulering fra 2027. Der kan i den forbindelse forventes yderligere justeringer med henblik på at sikre afløbet med samtidig eventuel nedsættelse af arealpotentialet. Endvidere skal justeringerne af ordningen føre til, at flere arealer på sigt indgår under de permanente udtagningsordninger, hvilket generelt vil være positivt, da der dermed opnås en varig effekt.

Ordningen permanent ekstensivering, hvor der ydes tilskud til varig udtagning af landbrugsjorder, herunder særligt kulstofrige arealer og arealer med højt kvælstofindsatsbehov, vurderes at have en positiv effekt på

⁴⁰ Dalgaard, T., Jacobsen, M. N., Odgaard, V. M., Pedersen, F. B., Strandberg, B., Bruus, M., Ejrnæs, R., Schmidt, K. I., Johansen, K. V., Callesen, M. G., Pedersen, F. M., Schou, S. J. 2020. Biodiversitetsvirkemidler på danske landbrugs- og skovrejsningsarealer. Aarhus Universitet. DCA – Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug. Rapport nr. 178: <https://dcapub.au.dk/djfpdf/DCArapport178.pdf>

den biologiske mangfoldighed, idet der derved skabes rammer for, at fauna og flora kan både etablere og brede sig. Dette sker dels ved, at arealerne ekstensiveres, dels ved at der ikke gødskes eller sprøjtes med pesticider. Denne effekt kan dog ikke for nuværende kvantificeres, men det forventes, at der er potentiale til, at ca. 9.500 ha kan komme ind under ordningen i 2026, og ca. 7.800 ha i 2027. Ændringen vil bidrage til etablering af ny natur, som vil være sikret mod fremtidig opdyrkning. Ændringen kan dermed på sigt komme til at understøtte Danmarks bidrag til EU's biodiversitetsstrategi om, at mindst 30 pct. af det samlede landareal skal være udlagt som retligt beskyttede områder.

Ligeledes vil ændringerne vedr. biodiversitetsskov kunne bidrage med en positiv effekt, idet der er potentiale for, at flere ha vil komme ind under ordningen. Dette kan på sigt medføre øget biodiversitet, særligt hvis træartsbiodiversiteten øges.

Ændringerne vedrørende bio-ordningen for økologisk arealstøtte vurderes at påvirke miljøfaktoren for biologisk mangfoldighed, flora og fauna negativt ift. 0-alternativet. De øgede satser vil betyde en reduktion af det budgetterede areal under ordningen i 2026 og 2027, da de afsatte midler til ordningen forbliver uændrede. Det bemærkes, at satserne justeres med henblik på at øge fastholdelsen af eksisterende økologiske arealer og tiltrække nye. Søgningen til ordningen er pt. et stykke under arealmålet – særligt i relation til tilgangen af nye arealer. Samtidigt er det samlede økologiske areal i Danmark faldet med 8.000 ha fra 2023 til 2024. Med de forhøjede satser vurderes det muligt at fastholde flere eksisterende arealer i økologisk drift, samt øge tilgangen af yderligere arealer, og således øge sandsynligheden for at opnå en stigning i det samlede økologiske areal, hvilket vil have en positiv indvirkning på miljøet i praksis ved at reducere udledning af pesticider. I forhold til 0-alternativet vurderes ændringen dog at have en begrænset negativ effekt, da arealpotentialet nedjusteres med ca. 19.000 ha i 2026 og ca. 33.000 ha i 2027.

Ligeledes vil bortfaldet af ordningen privat skovrejsning føre til et fald i biodiversiteten ift. 0-alternativet. Biodiversitetseffekten af privatskovrejsning er afhængig af, om man f.eks. øger træartsdiversiteten, og effekten kan først ses på lang sigt. Ordningen medfører dog varige bindinger på anvendelsen af projektarealer, hvilket betyder, at de arealer, der allerede er indgået i ordningen, fortsat vil bidrage med en biodiversitetseffekt på sigt. Hertil kommer, at indsatsen fremadrettet løftes på nationalt niveau, hvor der gennem Den Grønne Arealfond afsættes midler til at støtte indsatsen for at omdanne 250.000 ha eksisterende dansk landbrugsareal til skov frem mod 2045, herunder vådområder og ekstensivering samt 100.000 ha urørt skov. Hovedparten af indsatsen (230.000 ha) gennemføres gennem en national tilskudsordning, hvor lodsejere får kompensation for deres udgifter til at omdanne landbrugsjord til fredskov. Dermed forventes bortfaldet af ordningen i praksis samlet set ikke at påvirke den biologiske mangfoldighed negativt, da indsatsen i stedet finansieres nationalt. Hertil kommer, at den nationale ordning forventes at omdanne væsentligt flere landbrugsarealer til skov frem mod 2045, hvilket vil have en positiv effekt.

Ændringerne vedr. bio-ordningen for miljø- og klimavenligt græs samt ændringen vedr. bio-ordningen for varieret planteproduktion vil ligeledes føre til et fald i biodiversiteten, da der bl.a. kan forventes færre arealer, hvor pløjningen udsættes et år. Det bemærkes i den forbindelse, at reduktionen i den finansielle ramme og dermed arealpotentialet sker ud fra en betragtning om, at ordningen ikke har opfyldt arealmålsætningen for 2023 og 2024. Med justeringen fastsættes arealmålstætningen til et niveau, der ca. svarer det tidligere søgte areal.

Ændringerne vedr. ordningen for pleje af græs- og naturarealer vil have en begrænset positiv effekt, da græsning vil have en positiv effekt på biodiversiteten.

Ændringerne vedr. vand- og klimaprojekter samt miljø- og klimateknologi vil kun i begrænset omfang føre til en ændring for biodiversiteten, da ændringerne ikke medfører justering i arealpotentialet.

Ændringen til rydning og forberedelse til afgræsning medfører, at færre bedrifter vil modtage tilskud. Det er dog væsentligt at fremhæve, at de positive effekter på biodiversiteten, som er ordningens primære fokus, ikke formindskes, da der blot vil være tale om færre bedrifter med større arealer. Samtidig bemærkes det også, at effekten for biodiversiteten øges ved store sammenhængende naturarealer. Resterende ændringer til rydning og forberedelse for afgræsning vurderes ikke at have en påvirkning på miljøfaktoren.

Samlet påvirkning

Det vurderes ud fra ovenstående gennemgang af ændringerne, at der samlet set forventes en begrænset positiv effekt på miljøfaktoren biologisk mangfoldighed, flora og fauna. Denne vurdering er dog forbundet med store usikkerheder, hvilket særligt knytter sig til de væsentlige positive miljøeffekter, der er forbundet med 2027-ændringen af bio-ordningen for midlertidig ekstensivering, hvor de positive effekter beror på en forudsætning om fuld udnyttelse af den finansielle ramme. I relation til dette bemærkes det endvidere, at der forventes ændringer til ordningen som følge af indførsel af ny kvælstofregulering i 2027. Generelt bemærkes det, at vurderingerne i høj grad afhænger af den konkrete søgning under de enkelte ordninger, herunder særligt søgningen under de permanente udtagningsordninger.

7.2 Jordbund

Det vurderes, at ændringerne til CAP-planen vil påvirke miljøfaktoren jordbund i både positiv og negativ retning. Ophøret af bio-ordningen for privat skovrejsning kan føre til, at arealer fremtidigt kan udvides til at omfatte f.eks. landbrugsproduktion, som vil påvirke jordstrukturen, kulstoflagringen og indholdet af næringsstoffer i negativ retning ift. 0-alternativet. Det skal dog ses i lyset af, at indsatsen fremover løftes nationalt, og vil omfatte en udtagning af langt flere landbrugsarealer end estimeret under ordningen for privat skovrejsning.

Reduktion af den økonomiske ramme og arealmålsætning til ordningen for varieret planteproduktion, vurderes at få en begrænset negativ effekt på miljøfaktoren for jordbund. Som redegjort for i ændringsbeskrivelsen i afsnit 6.4 er miljøeffekterne af ordningen svære at estimere. Da arealmålsætningen reduceres med 32.000 ha i 2026 og 2027 (fra 188.130 til 156.100 ha), forventes den negative påvirkning på miljøfaktoren for jord ift. 0-alternativet at være begrænset. Det bemærkes yderligere, at ordningen er underansøgt, og der kun er realiseret 82 pct. af målsætningen for bio-ordningen i 2024 (155.000 ha). I praksis forventes søgningen til ordningen at være uændret, hvorved den realiserede effekt fra ordningen er uændret.

Ordningen for miljø- og klimavenligt græs vil bidrage til forbedret mikrobiologi og frugtbarhed i jorden, samt til øget kulstofopbygning i jorden. Reduktionen af arealpotentialet til 181.333 ha vil indebære, at ordningen bidrager med en lavere effekt. Det skal dog bemærkes at ordningens tidligere arealmålsætning på 198.000 ha ikke er indfriet i hverken 2023 (176.065 ha ansøgt) eller 2024 (182.801 ha ansøgt). Det reelle tab af effekt ved nedjustering af ordningen vurderes derfor at være begrænset. Samlet vurderes ændringen at have en begrænset negativ effekt ift. 0-alternativet.

Ordningen rydning og forberedelse til afgræsning kan have en begrænset negativ effekt på jord i form af, at rydning medfører tab af kulstoflagre. Denne effekt er dog begrænset og påvirkes ikke af de gældende ændringer til ordningen. Ændringen til rydning og forberedelse til afgræsning medfører, at færre bedrifter vil modtage tilskud. Det er dog væsentligt at fremhæve, at miljøeffekterne af ordningen ikke påvirkes af

denne ændring, da der blot vil være tale om færre bedrifter med større arealer. Resterende ændringer til rydning og forberedelse til afgræsning vurderes ikke at have en påvirkning på miljøfaktoren.

Nedjustering af arealpotentialet for bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed (midlertidig ekstensivering) i 2026 vil ligeledes have en negativ effekt for de arealer, der overgår til produktion. Igen bemærkes det dog, at ændringen netop gennemføres med henblik på, at flere arealer skal indgå under de permanente udtagningsordninger, hvor der sikres en varig effekt. Det vil sige, at hvis en andel af de 9.900 ha overgår til permanent udtagning, vil der for disse arealer på sigt være en positiv effekt.

Samtidig er der for ordningen i 2027 estimeret en væsentlig forøgelse af arealpotentialet (226.000 ha), hvilket vil bidrage med en positiv effekt på miljøfaktoren jordbund. Estimatet er dog forbundet med store usikkerheder, og der kan i den forbindelse forventes yderligere justeringer med henblik på at sikre afløbet med samtidig eventuel nedsættelse af arealpotentialet. Endvidere skal justeringerne af ordningen føre til, at flere arealer på sigt indgår under de permanente udtagningsordninger, hvilket generelt vil være positivt, da der dermed opnås en varig miljøeffekt.

Etablering af den nye ordning for permanent ekstensivering vil modvirke de negative påvirkninger på miljøfaktoren for jord. Arealerne under ordningen vil udtages permanent og må ikke anvendes til produktion og må derved ikke dyrkes, gødskes eller sprøjtes. Derved vil ordningen bidrage til en forbedret jordstruktur, øge kulstoflagringen og mindske udledning af kvælstof og pesticider. Samlet vurderes etableringen af ordningen at have en positiv påvirkning på miljøfaktoren for jord, og da arealerne ekstensiveres permanent, forventes miljøeffekterne af ordningen at være varige.

Ordningen for biodiversitetsskov vil kunne bidrage med en positiv effekt ift. til jordbund ved fravær af jordbearbejdning, og der forventes en positiv effekt på jordstrukturen, kulstoflagringen og indholdet af næringsstoffer. Ændringerne vedr. biodiversitetsskov vil således kunne bidrage med en positiv effekt, idet der er potentiale for, at flere ha vil komme ind under ordningen. Effekten vurderes dog at være marginal, da inddragelsen af nye arealer vil være begrænset, og det kun er arealer, der ikke er omfattet af beskyttelse iht. nationale regler, der kan omfattes.

Ordningen for vand- og klimaprojekter vil have en påvirkning ift. miljøfaktoren jordbund, da kulstoftabet fra arealerne reduceres ved udtagning og vådgøring af kulstofrige jorder. Effekten af ændringen, hvor private støttemodtagere også vil kunne søge om støtte til kvælstofvådområdeprojekter, vurderes at være lille. Effekten er begrænset, da projekterne forventes at omfatte små arealer. Vurdering af effekten er dog forbundet med væsentlige usikkerheder, da den er afhængig af søgningen til ordningen.

Samlet påvirkning

Flere af ændringerne har konsekvenser for påvirkningen af miljøfaktoren jordbund. Det vurderes, at der samlet set vil være en positiv påvirkning af miljøfaktoren.

Bortfald af ordningen for privat skovrejsning og reduktion i tilsagnsrammen for varieret planteproduktion og miljø- og klimavenligt græs vil påvirke i negativ retning, hvorimod ændringer til permanent ekstensivering og midlertidig ekstensivering vil bidrage med positive effekter. Igen bemærkes det i relation til privat skovrejsning, at indsatsen fremover løftes nationalt, og vil omfatte en udtagning af langt flere landbrugsarealer end estimeret under ordningen for privat skovrejsning. Generelt er vurderingen forbundet med store usikkerheder, hvilket særligt knytter sig til de væsentlige positive miljøeffekter, der er forbundet med 2027-ændringen af bio-ordningen for midlertidig ekstensivering, hvor de positive effekter beror på en forudsætning om fuld udnyttelse af den finansielle ramme. I relation til dette bemærkes det endvidere, at der forventes ændringer til ordningen som følge af indførsel af ny kvælstofregulering i 2027. Yderligere

bemærkes det, at vurderingerne i høj grad afhænger af den konkrete søgning under de enkelte ordninger, herunder særligt søgningen under de permanente udtagningsordninger.

7.3 Vand

Ændringerne til CAP-planen skønnes også at påvirke miljøfaktoren vand på forskellige måder i form af ændret udledning af forurenende stoffer til vandmiljøet, herunder udledning til næringsstoffer og pesticider. Miljøfaktoren omfatter kystvande, søer, vandløb og grundvand.

Reduktionen af tilsagnsrammen for bioordningen miljø- og klimavenligt græs med 50 mio. kr. i perioden 2026-2027 vil betyde, at ordningen samlet set bidrager med en lavere effekt som følge af reduktion af arealmålsætningen på 16.667 ha, hvilket medfører en justeret arealmålsætning for ordningen på 181.333 ha. Indholdet i ordningen forbliver det samme. Derfor vil ændringen ikke medføre en ændret miljøeffekt pr. ha. Miljøeffekten pr. ha er fastsat til 12 kg N pr. ha pr. år. Ændringen kan derfor forventes at lede til en negativ miljøeffekt vedr. udvaskning af kvælstof til vandmiljøet. Det skal dog bemærkes, at ordningens tidligere arealmålsætning på 198.000 ha ikke er indfriet i hverken 2023 (176.065 ha ansøgt) eller 2024 (182.801 ha ansøgt). Det reelle tab af effekt ved nedjustering af ordningen vurderes derfor at være begrænset.

Ændringerne vedrørende bio-ordningen for økologisk arealstøtte vurderes at påvirke miljøfaktoren for vand negativt ift. til 0-alternativet, da arealpotentialet nedjusteres. De øgede satser vurderes dog at kunne øge søgningen til ordningen og derved bidrage til en stigning i det samlede økologiske areal i Danmark, hvilket vil have en positiv indvirkning ved at reducere udledning af pesticider og kvælstof til vandmiljøet. Det bemærkes i relation til ændringen om at inkludere arealer med sprøjteforbud under ordningen, at disse arealer ikke vil bidrage til en øget positiv effekt i forhold til udledning af pesticider ift. til 0-alternativet. Samlet vurderes ændringen kun at have en negativ effekt ift. 0-alternativet, da arealpotentialet nedjusteres med ca. 19.000 ha i 2026 og 33.000 ha i 2027.

Ændringen til vand- og klimaprojekter, hvor private støttemodtagere også vil kunne søge om støtte til kvælstofvådområdeprojekter, vil bidrage til at reducere kvælstof- og fosforudledningen fra landbrugsjorder til kystvande og fjorde. Denne effekt vurderes dog at være begrænset, da projekterne forventes at omfatte små arealer. Vurdering af effekten er forbundet med væsentlige usikkerheder, da den er afhængig af søgningen til ordningen.

Ændringen vedrørende synergieffekter medfører, at der vil kunne opnås flere effekter ved gennemførsel af det enkelte projekt, både indenfor kvælstof og, klima. Derved opnås en større synergieffekt og bedre understøttelse af de specifikke målsætninger for interventionen. Miljøeffekten vurderes dog at være begrænset, da ændringen ikke ændrer på antallet af projekter under ordningen.

Yderligere vil ændringen under vand- og klimaprojekter vedrørende muligheden for at søge om ét tilsagn til et vand- og klimaprojekt føre til, at gennemførelses hastigheden for projekterne vil kunne øges, og miljøeffekterne vil kunne opnås hurtigere. Ændringen vil således føre til en mere effektiv implementering, men vil i praksis ikke påvirke, hvilke miljøeffekter der er omfattet eller omfanget af disse. Resterende ændringer til vand- og klimaprojekter vedrørende tekniske justeringer af finansieringsplan samt ændringen om forundersøgelser vurderes ikke at have en effekt på miljøfaktoren for vand.

Ændringen i arealdefinitionen for biodiversitetsskov medfører, at der ud over skovbevoksede arealer kan inddrages tilstødende naturarealer i den 20-årige ekstensivering. Ændringen vil medføre en begrænset positiv effekt ift. mindsket udledning af pesticider. Da inddragelsen af nye arealer vil være begrænset, og det kun er arealer, der ikke er omfattet af beskyttelse iht. nationale regler, der kan omfattes.

I forhold til ordningen for privat skovrejsning vil etablering af arealer med skov på landbrugsjorder bidrage til en bæredygtig udvikling gennem blandt andet reduktion af næringsstofudledning til beskyttelse af vandmiljøet. Lukning af ordningen privat skovrejsning kan derfor bidrage til en begrænset negativ effekt for miljøfaktoren vand ift. til 0-alternativet. Ændringen medfører, at det forventede antal ha reduceres fra ca. 8.253 ha til ca. 814 ha, hvilket resulterer i en reduktion af den forventede miljø- og klimaeffekt. Dog skal ændringen ses i lyset af, at indsatsen fremadrettet løftes på nationalt niveau, hvor der gennem Den Grønne Arealfond afsættes midler til at støtte indsatsen til at omdanne 250.000 ha eksisterende dansk landbrugsareal til skov frem mod 2045, herunder vådområder og ekstensivering samt 100.000 ha urørt skov. Hovedparten af indsatsen (230.000 ha) gennemføres gennem en national tilskudsordning, hvor lodsejere får kompensation for deres udgifter til at omdanne landbrugsjord til fredskov. Dermed forventes bortfaldet af ordningen samlet set ikke at bidrage til en negativ effekt i praksis på miljøfaktoren for vand. Hertil kommer, at den nationale ordning forventes at omdanne væsentligt flere landbrugsarealer til skov frem mod 2045, hvilket vil have en positiv effekt.

For bio-ordningen ny reguleringsmodel vil bortfaldet af ordningen kunne medføre en begrænset negativ miljøeffekt i form af øget kvælstofudvaskning til vandmiljøet. Det var forventet, at ordningen i 2026 og 2027 skulle bidrage med henholdsvis 5.000 og 6.500 tons kvælstofreduktioner. I 2026 løftes indsatsbehovet i stedet via ordningen for målrettet regulering, og i 2027 løftes det via ordningen for ny kvælstofregulering. På baggrund af de justerede vandområdeplaner forventes det, at målrettet regulering vil bidrage med en kvælstofreduktion på ca. 3.500 tons. I 2027 løftes indsatsbehovet i stedet via ordningen for ny kvælstofregulering, hvor det forventes, at ordningen vil bidrage med en kvælstofreduktion på 6.500 tons.

Yderligere vil ændringerne vedr. bio-ordningen for midlertidig ekstensivering føre til, at færre arealer vil modtage tilskud til praksisser for opretholdelse af ikke-produktive arealer. Ordningen nedjusteres med ca. 9.900 ha, og kvælstofeffekten forventes at være på 696 ton N/år i 2026 til kystvandopland med en gennemsnitlig retention på 71 (svarende til 2.401 ton N/år i rodzonen). Nedjusteringen vil bidrage til en negativ miljøeffekt i form af øget udledning af næringsstoffer og pesticider til vandmiljøet. Selve effekten af reduktionen er dog vanskelig at vurdere, da ændringen netop gennemføres med henblik på, at flere arealer skal indgå under de permanente udtagningsordninger, hvor der sikres en varig effekt. Det vil sige, at hvis en andel af de 9.900 ha overgår til permanent udtagning, vil der for disse arealer på sigt være en positiv effekt. Det modsatte vil være tilfældet for de arealer, der overgår til produktion.

Det bemærkes endvidere, at der for bio-ordningen for midlertidig ekstensivering i 2027 er estimeret en væsentlig forøgelse af arealpotentialet (226.000 ha), hvilket vil bidrage med en betydelig positiv effekt på miljøfaktoren vand. Estimatet er dog forbundet med store usikkerheder, og der kan i den forbindelse forventes yderligere justeringer med henblik på at sikre afløbet med samtidig eventuel nedsættelse af arealpotentialet. Endvidere skal justeringerne af ordningen føre til, at flere arealer på sigt indgår under de permanente udtagningsordninger, hvilket generelt vil være positivt, da der dermed opnås en varig miljøeffekt.

De negative ændringer vil i et vist omfang blive modvirket af etableringen af den nye ordning for permanent ekstensivering. Ordningen vil bidrage til en øget positiv miljøeffekt i form af mindsket udledning af pesticider og kvælstof til vandmiljøet. Der ydes tilskud til varig udtagning af landbrugsjorder, herunder særligt kulstofrige arealer og arealer med højt kvælstofindsatsbehov. Dette sker dels ved, at arealerne ekstensiveres, og dels ved at der ikke gødskes eller sprøjtes. Det forventes, at der er potentiale til, at ca. 9.500 ha kan komme ind under ordningen i 2026, og ca. 7.800 ha i 2027. De afsatte midler kan føre til udtagning af arealer i 2026-2027 med en varig reduktion af N-udvaskningen i 2026 og 2027 på 161 tons N, hvis søgningen under ordningen realiseres i det beskrevne omfang. I beregningen er der forudsat en

fordeling mellem arealer med potentiale for lavbunds- og vådområdeprojekter på 2/5 og arealer i øvrige områder på 3/5, samt en fordeling mellem omdriftsarealer og permanente græsarealer på hhv. 2/3 og 1/3. Det bemærkes, at den estimerede fordeling er forbundet med en vis usikkerhed, fordi ordningen er ny. Yderligere vil ordningen bidrage til en permanent udtagning af landbrugsjord, som vil være sikret mod fremtidig opdyrkning qua tinglysning, og miljøeffekterne af ordningen forventes derfor at være varige.

Ændringerne til ordningen miljø- og klimateknologi vurderes ikke at medføre en negativ påvirkning på miljøfaktoren for vand. Det vil fortsat under ordningen blandt andet være muligt at søge om støtte til teknologier, der bidrager til reduktion af pesticidforbrug og næringsstofforbrug. Ændringen medfører ikke en justering i arealpotentialet, og ordningen vil derfor fortsat bidrage til reduktion af pesticider og næringsstoffer i samme omfang som før ændringen.

Ændringerne vedr. ordningen for pleje af græs- og naturarealer samt rydning og forberedelse til afgræsning vurderes ikke at have en påvirkning på miljøfaktoren for vand.

Samlet påvirkning

Det fremgår af ovenstående, at ændringerne til CAP-planen kan forventes at påvirke miljøfaktoren i både negativ og positiv retning. Samlet set vurderes ændringerne dog at medføre en begrænset positiv effekt på miljøfaktoren vand. Vurderingen er dog forbundet med store usikkerheder, særligt i relation til 2027-effekten ved ændringen af bio-ordningen for midlertidig ekstensivering, hvor fuld udnyttelse af den finansielle ramme, vil være forbundet med betragtelige positive miljøeffekter. Det bemærkes endvidere, at der forventes ændringer til ordningen som følge af indførsel af ny kvælstofregulering i 2027. Generelt bemærkes det, at vurderingerne i høj grad afhænger af den konkrete søgning under de enkelte ordninger, herunder særligt søgningen under de permanente udtagningsordninger.

7.4 Materielle goder

Miljøfaktoren materielle goder påvirkes på flere områder af ændringerne til CAP-planen. For så vidt angår ændringen vedr. permanent ekstensivering og bio-ordningen for midlertidig ekstensivering vil etablering af en ny permanent anvendelse i det åbne land påvirke de materielle goder på den givne lokalitet, idet jorden her fremadrettet ikke kan benyttes til andre formål. Permanent ekstensivering af landbrugsområder vil påvirke de materielle goder, da arealerne ikke længere vil kunne anvendes til landbrugsdrift og landbrugsproduktion. Ligeledes kan det også påvirke muligheden for at anvende arealet til anden råstofindvinding. Omvendt bidrager ekstensivering af landbrugsarealer til skabelse af andre materielle goder såsom herlighedsværdi, mulighed for rekreativ udfoldelse og grundvandsbeskyttelse.

For så vidt angår ændringen privat skovrejsning vil lukningen af ordningen medføre, at mulighederne for arealanvendelse af arealer fremtidigt kan udvides til at omfatte f.eks. landbrugsproduktion. Ordningen medfører varige bindinger på anvendelsen af projektarealer, hvilket betyder, at de arealer, der allerede er indgået i ordningen, fortsat vil være beliggende med skov. Under ordningen privat skovrejsning kan der på sigt være mulighed for produktion af vedvarende energi i form af træ som en bæredygtig energikilde og produktion af bæredygtige råmaterialer i form af nyttræ. Lukning af ordningen vil derfor indebære en begrænset negativ effekt så vidt angår produktion af bæredygtige råmaterialer i form af nyttræ. Yderligere vil lukning af ordningen indebære en negativ effekt på materielle goder såsom herlighedsværdi og mulighed for rekreativ udfoldelse, hvis arealerne fremadrettet vil indgå i Landbrugsproduktion. Ændringen til privat skovrejsning skal dog ses i lyset af, at indsatsen fremadrettet løftes på nationalt niveau, hvor der gennem den grønne arealfond afsættes midler til at støtte indsatsen for at omdanne 250.000 ha eksisterende dansk landbrugsareal til skov frem mod 2045.

Ændringen vedrørende biodiversitetsskov medfører, at der ud over skovbevoksede arealer kan inddrages evt. tilstødende naturarealer i den 20-årige ekstensivering, som vil medføre en mindre påvirkning af arealanvendelsen. Inddragelsen af nye arealer vil være begrænset, da det kun er arealer, der ikke er omfattet af beskyttelse iht. nationale regler, der er omfattet, hvorfor effekten på materielle goder vurderes at være begrænset.

Ændringerne vedr. ordningen for pleje af græs- og naturarealer, vand- og klimaprojekter samt rydning og forberedelse til afgræsning vurderes ikke at have en påvirkning på miljøfaktoren for materielle goder.

Samlet påvirkning

Samlet set vurderes ændringerne til CAP-planen at bidrage til en øget skabelse af materielle goder i form af elementer som herlighedsværdi, mulighed for rekreativ udfoldelse mm. Omvendt kan elementer som landbrugsproduktion blive indskrænket. Igen bemærkes det, at den endelige påvirkning vil være afhængig af søgningen under de konkrete ordninger.

7.5 Klimatiske faktorer

Flere af ændringerne i CAP-planen vil have en effekt på miljøfaktoren klimatiske faktorer. Når bio-ordningen for privat skovrejsning lukkes, er det muligt, at arealer, der ikke har indgået under ordningen, fremadrettet bliver brugt til landbrugsproduktion, hvilket vil medføre en øget udledning af CO₂ fra dieselforbrug samt øget lattergasudledning fra gødsning. Hertil kommer, at den nationale ordning forventes at omdanne væsentligt flere landbrugsarealer til skov frem mod 2045, hvilket vil have en positiv effekt.

Ligeledes vil reduktionen af tilsagnsrammen for miljø- og klimavenligt græs betyde, at ordningen samlet set bidrager med en lavere effekt ift. til udledning af drivhusgasser som følge af reduktionen i arealmålsætningen på 16.667 ha, hvilket medfører en justeret arealmålsætning for ordningen på 181.333 ha. Indholdet i ordningen forbliver det samme, hvorfor ændringen ikke vil medføre en ændret klimaeffekt pr. ha. Klimaeffekten pr. ha er fastsat til 110 kg CO₂e pr. ha pr. år. Det skal dog bemærkes, at ordningens tidligere arealmålsætningen på 198.000 ha ikke er indfriet i hverken 2023 (176.065 ha ansøgt) eller 2024 (182.801 ha ansøgt). Det reelle tab af effekt ved nedjustering af ordningen vurderes derfor at være væsentligt lavere.

For bio-ordningen for ny reguleringsmodel vil bortfaldet af ordningen kunne medføre en begrænset negativ klimaeffekt i form af øgede emissioner af lattergas. Det var forventet, at ordningen i 2026 og 2027 skulle bidrage med henholdsvis 5.000 og 6.500 tons kvælstofreduktioner. I 2026 løftes indsatsbehovet i stedet via ordningen for målrettet regulering, og i 2027 løftes det via ordningen for ny kvælstofregulering. På baggrund af de justerede vandområdeplaner forventes det, at målrettet regulering vil bidrage med en kvælstofreduktion på ca. 3.500 tons. I 2027 løftes indsatsbehovet i stedet via ordningen for ny kvælstofregulering, hvor det forventes, at ordningen vil bidrage med en kvælstofreduktion på 6.500 tons.

Modsat vil etablering af den nye ordning for permanent ekstensivering have en positiv miljøeffekt i form af reduceret lattergas- og CO₂-emission. Udtagning af arealer vil føre til en reduktion af kvælstofudvaskningen på 161 tons N og 24,4 tons CO₂ reduktioner for 2026 og 2027, hvis søgningen under ordningen realiseres i det beskrevne omfang. I beregningen er der forudsat en fordeling mellem arealer med potentiale for lavbunds- og vådområdeprojekter på 2/5 og arealer i øvrige områder på 3/5, samt en fordeling mellem omdriftsarealer og permanente græsarealer på hhv. 2/3 og 1/3. Det bemærkes, at den estimerede fordeling er forbundet med en vis usikkerhed.

Bio-ordningen for biodiversitet & bæredygtighed forventes i 2025 at med en kvælstofeffekt på 796 ton N/år, samt med en klimaeffekt på 0,10 mio. ton CO₂^{eq}/år. I 2026 forventes for bioordningen for midlertidig ekstensivering en kvælstofeffekt på 696 ton N/år og en klimaeffekt på 0,08 mio. ton CO₂^{eq}/år. For 2026 er der estimeret et arealpotentiale på 69.000 ha, hvilket er en nedjustering ift. 0-alternativet. Nedjusteringen vil samlet bidrage til en negativ miljøeffekt i form af øget udledning af kvælstof og CO₂. Igen bemærkes det dog, at ændringen netop gennemføres med henblik på, at flere arealer skal indgå under de permanente udtagingsordninger, hvor der sikres en varig effekt. Det vil sige, at hvis en andel af de 9.900 ha overgår til permanent udtagning, vil der for disse arealer på sigt være en positiv effekt. Samtidig er der for ordningen i 2027 estimeret en væsentlig forøgelse af arealpotentialet (226.000 ha), hvilket vil bidrage med en betydelig positiv effekt på miljøfaktoren klimatiske faktorer og luft, hvis ordningen gennemføres fuldt ud som budgetteret. Estimatet er dog forbundet med store usikkerheder, og der kan i den forbindelse forventes yderligere justeringer med henblik på at sikre afløbet med samtidig eventuel nedsættelse af arealpotentialet. Endvidere skal justeringerne af ordningen føre til, at flere arealer på sigt indgår under de permanente udtagingsordninger, hvilket generelt vil være positivt, da der dermed opnås en varig miljøeffekt.

Ændringerne vedrørende bio-ordningen for økologisk arealstøtte vurderes at påvirke miljøfaktoren for klimatiske faktorer og luft negativt ift. 0-alternativet. Det bemærkes dog, at ændringerne skal bidrage til en stigning i det samlede økologiske areal i Danmark, hvilket vil have en positiv indvirkning på klimaet ved at mindske udledning af kvælstof, hvilket medfører reducerede lattergasemissioner i praksis. Det bemærkes, at det er en begrænset negativ effekt ift. 0-alternativet, da arealpotentialet i 2026 nedjusteres med ca. 19.000 ha, og ca. 33.000 ha i 2027.

Ændringen af ordningen biodiversitetsskov vil bidrage med en marginal positiv effekt på miljøfaktoren for klimatiske faktorer og luft i form af øget kulstofbinding, da inddragelsen af nye arealer vil være begrænset, og det kun er arealer, der ikke er omfattet af beskyttelse iht. nationale regler, der kan omfattes.

Ændringen vedrørende synergieffekter under vand- og klimaprojekter resulterer i, at der vil kunne opnås flere effekter ved gennemførsel af det enkelte projekt, både indenfor kvælstof og klima. Derved opnås en større synergieffekt og bedre understøttelse af de specifikke målsætninger for interventionen. Klimaeffekten vurderes dog at være begrænset, da ændringen ikke ændrer på antallet projekter under ordningen. Yderligere vil ændringen under vand- og klimaprojekter vedrørende muligheden for at søge om ét tilsagn til et vand- og klimaprojekt lede til, at gennemførelshastigheden for projekterne vil kunne øges, og miljøeffekterne vil kunne opnås hurtigere. Ændringen vil således føre til en mere effektiv implementering, men har ikke en påvirkning på hvilke miljøeffekter, der er omfattet eller omfanget af disse. Resterende ændringer til vand- og klimaprojekter vedrørende tekniske justeringer af finansieringsplan samt ændringen om forundersøgelser vurderes ikke at have en effekt på miljøfaktoren for klimatiske faktorer og luft.

Vedrørende ændringen til miljø- og klimateknologi har Aarhus Universitet konkluderet, at omlægning fra burægsproduktion til anden og mere dyrevelfærdsvenlig ægproduktion vil have en negativ miljøeffekt relateret til ammoniakemissioner⁴¹. Tilskud til indsatser rettet mod udfasning af buræg har været muligt under ordningen for miljø- og klimateknologi siden 2024, men som følge af viden fra Aarhus Universitet er

⁴¹ Kai, P., Nørremark, M. 2025. Kortlægning af tekniske elementer af betydning for omlægning fra burægsproduktion til produktion af skrabe-, 41 frilands- og økologiske æg. Rådgivningsnotat fra DCA – Nationalt Center 42 for Fødevarer og Jordbrug, Aarhus Universitet.

det nødvendigt at opdatere formål og prioriteringsmodel for ordningen. Den samlede miljøeffekt ved ændringen forventes dog at være begrænset, idet der kun findes få potentielle ansøgere til indsatsen.

Ordnings rydning og forberedelse til afgræsning kan have en begrænset negativ effekt på klima i form af, at rydning medfører tab af kulstoflagre. Denne effekt er dog begrænset og påvirkes ikke af de gældende ændringer til ordningen. Ændringen til rydning og forberedelse til afgræsning medfører, at færre bedrifter vil modtage tilskud. Det er dog væsentligt at fremhæve, at miljøeffekterne af ordningen ikke påvirkes af denne ændring, da der blot vil være tale om færre bedrifter med større arealer. Resterende ændringer til rydning og forberedelse for afgræsning vurderes ikke at have en påvirkning på miljøfaktoren.

Samlet påvirkning

Det fremgår af ovenstående, at ændringerne til CAP-planen kan forventes at påvirke miljøfaktoren i både negativ og positiv retning. Samlet set vurderes ændringerne dog at medføre en begrænset positiv effekt på miljøfaktoren klimatiske faktorer og luft. Igen er vurderingen dog forbundet med store usikkerheder, særligt i relation til 2027-effekten ved ændringen af bio-ordningen for midlertidig ekstensivering, hvor fuld udnyttelse af den finansielle ramme vil være forbundet med betragtelige positive miljøeffekter. Det bemærkes endvidere, at der forventes ændringer til ordningen som følge af indførsel af ny kvælstofregulering i 2027. Generelt bemærkes det, at vurderingerne i høj grad afhænger af den konkrete søgning under de enkelte ordninger, herunder særligt søgningen under de permanente udtagningsordninger.

7.6 Kumulative påvirkninger

Kumulative effekter indtræder som følge af vekselvirkningen mellem CAP-planens forskellige ordninger og krav (ændringerne hertil) og andre planer og programmer.

En række af ændringerne bidrager med en effekt på flere forskellige miljøfaktorer samtidig, hvilket betyder, at der for disse ordninger kan være en god synergi eller yderligere effekt (forudsat at ændringerne bidrager med en positiv effekt). Dette gør sig blandt andet gældende i forhold til ordningen for permanent ekstensivering og bio-ordningen for midlertidig ekstensivering, der leverer en effekt i forhold til at mindske tabet af næringsstoffer og reducere udledningen af drivhusgasser samt bidrager med positive effekter for biodiversiteten. Ordningerne påvirker altså miljøfaktorerne for jordbund, klimatiske faktorer, biologisk mangfoldighed, vand og materielle goder.

I modsætning hertil er der også en række negative effekter vedr. lukning af privatskovrejsning, hvor der forsvinder en positiv effekt ift. biologisk mangfoldighed, flora og fauna, jordbund, vand, klimatiske faktorer og luft samt materielle goder. I relation til dette skal det dog bemærkes, at den nationale ordning forventes at omdanne væsentligt flere landbrugsarealer til skov frem mod 2045, hvilket vil have en positiv effekt.

Nedjusteringen af arealpotentialet for miljø- og klimavenligt græs, varieret planteproduktion og økologisk arealstøtte vil også bidrage med negative effekter på en række miljøfaktorer, herunder biologisk mangfoldighed, flora og fauna, jordbund, vand samt klimatiske faktorer og luft. Disse ændringer skal ses i lyset af, at ordningernes tidligere arealmålsætning ikke er blevet indfriet. Det reelle tab af effekt ved nedjustering af ordningerne vurderes derfor at være begrænset.

Ændringerne vil agere sammen med både tidligere og eksisterende programmer og planer som en samlet prioritering af produktion og miljøbeskyttelse. Dette gælder bl.a. i forhold til Landdistriktsprogrammet 2014-2022, hvor en række ordninger under landdistriktsprogrammet og CAP-planen har en positiv effekt på flere forskellige miljøfaktorer samtidig. Det kan under Landdistriktsprogrammet udbetales midler under

programmet til ultimo 2025. Flere ordninger under Landdistriktsprogrammet vil endvidere have udbetalinger under CAP-planen. De kumulative påvirkninger vil dog afhænge af den geografiske udmøntning af ændringerne, hvilket vanskeliggør en mere konkret vurdering af den kumulative påvirkning.

7.7 Samlet vurdering

En række af ændringerne forventes i varierende omfang at bidrage med negative effekter på de enkelte miljøfaktorer. Dette er særligt tilfældet ved ændringen af ordningen privat skovrejsning, hvor der med lukningen forsvinder en positiv effekt ift. biologisk mangfoldighed, flora og fauna, jordbund, vand, klimatiske faktorer og luft samt materielle goder. Her skal det dog bemærkes, at ordningen lukkes som følge af manglende søgning, hvilket betyder, at det reelle tab af effekt af ændringen er begrænset. Yderligere skal ændringen ses i lyset af, at den nationale ordning forventes at omdanne væsentligt flere landbrugsarealer til skov frem mod 2045, hvilket vil have en positiv effekt.

Nedjustering af tilsagnsrammen af ordningerne varieret planteproduktion samt miljø- og klimavenligt græs vil også bidrage med negative effekter på en række miljøfaktorer, herunder biologisk mangfoldighed, flora og fauna, jordbund, vand samt klimatiske faktorer og luft. Disse ændringer skal dog ses i lyset af, at ordningernes tidligere arealmålsætning ikke er blevet indfriet. Det reelle tab af effekt ved nedjustering af ordningerne vurderes derfor at være begrænset.

For bio-ordningen ny reguleringsmodel vil bortfaldet af ordningen kunne medføre en begrænset negativ effekt for klimaet i form af øgede emissioner af lattergas. Yderligere vil ændringen medføre en begrænset negativ effekt for vandmiljøet i form af øget udledning af kvælstof. I modsætning vil etableringen af den nye ordning for permanent ekstensivering have en positiv klimaeffekt i form af reduceret lattergas- og CO₂-emission, samt positiv effekt for vandmiljøet i form af mindsket udledning af kvælstof.

For midlertidigt ekstensivering vil ændringen i 2026 bidrage til en negativ miljøeffekt i form af øget udledning af kvælstof og CO₂. Dog vil ændringen til 2027 være forbundet med betragtelige positive miljøeffekter, hvis ordningen gennemføres fuldt ud som budgetteret. Estimatet er dog forbundet med store usikkerheder, og der kan i den forbindelse forventes yderligere justeringer vedr. 2027 med henblik på at sikre afløbet med samtidig eventuel nedsættelse af arealpotentialet.

I forhold til materiale goder vurderes ændringerne til permanent ekstensivering og bio-ordning for midlertidig ekstensivering at have en positiv effekt i form af øget herlighedsværdi og mulighed for rekreativ udfoldelse. Dog vil ændringen også medføre en indskrænket mulighed for arealanvendelse, idet arealer, der indgår under ordningen, ikke vil kunne anvendes til landbrugsproduktion.

De negative konsekvenser for biologisk mangfoldighed, flora og fauna, jordbund, vand samt klimatiske faktorer og luft, der følger af lukningen af privat skovrejsning og bio-ordningen for ny reguleringsmodel, samt nedjusteringen af miljø- og klimavenligt græs og varieret planteproduktion, vil i en vis udstrækning blive modvirket af etablering af ordningen for permanent ekstensivering og bio-ordningen for midlertidig ekstensivering. Samtidig bemærkes det igen, at den nationale skovordning forventes at omdanne væsentligt flere landbrugsarealer til skov frem mod 2045, hvilket vil bidrage med positive effekter.

På baggrund af ovenstående vurderes det, at ændringerne til CAP-planen har både negative og positive miljøpåvirkninger. Samlet set vurderes ændringsforslaget dog at have en begrænset positiv påvirkning på miljøet.

Igen skal det dog bemærkes, at vurderingerne er præget af væsentlige usikkerheder, hvor det i høj grad er den konkrete søgning under de enkelte ordninger, herunder særligt søgningen under de permanente udtagningsordninger, der er styrende for den samlede påvirkning.

7.8 Afbødende foranstaltninger

I henhold til miljøvurderingsloven bilag 4 pkt. g, skal miljørapporten indeholde oplysninger om planlagte foranstaltninger for at undgå, begrænse eller opveje væsentlig negativ indvirkning på miljøet ved programændringens gennemførelse.

Ændringerne til CAP-planen vurderes dog ikke at lede til en væsentlig negativ indvirkning på miljøet i praksis. Det vurderes derfor, at vedtagelse af ændringerne ikke nødvendiggøre særskilte afværgende foranstaltninger. I den forbindelse bemærkes det, at ændringerne til CAP-planen, som er genstand for denne miljørapport, bør ses i sammenhæng med de øvrige (nationale) indsatser, der er besluttet i forbindelse med *Aftale om implementering af et Grønt Danmark*.

7.9 Overvågning

Effekterne af CAP-planen 2023-2027 inklusive ændringerne vil i betydeligt omfang blive dokumenteret igennem eksisterende miljøovervågningsprogrammer, eksempelvis NOVANA. Yderligere er der EU-monitorering af, om EU-midler udmøntes efter hensigten. Der indsamles løbende overvågningsdata i regi af indsatsen under den nationale implementering af nationale vandområde planer og naturplaner. Det vurderes, at denne overvågning vil være tilstrækkelig til at belyse effekterne af ændringen til CAP-planen.

Det vurderes derfor, at vedtagelse af ændringerne ikke nødvendiggør særskilt overvågning.

8 Miljømålsætninger

I det følgende vurderes det, hvorvidt ændringerne til CAP-planen understøtter eller hindrer opfyldelsen af miljømålsætninger, der i forvejen er defineret i national og europæisk lovgivning, politikker eller strategier og som kan tænkes at blive berørt af CAP-planens ordninger som beskrevet i rapporten.

Biologisk mangfoldighed, Fauna og Flora

Habitatdirektivet

Habitatdirektivet fra 1992 (Rådets direktiv 92/43/EØF om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter med senere ændringer) forpligter EU's medlemslande til at bevare udvalgte naturtyper og arter, der er karakteristiske, sjældne eller truede i EU⁴².

EU's Biodiversitetsstrategi

EU's biodiversitetsstrategi EU-Kommissionen offentliggjorde i foråret 2020 en biodiversitetsstrategi, der lægger op til en øget indsats frem mod 2030 for at beskytte naturen og standse tilbagegangen af arter. Strategien lægger blandt andet op til at tænke biodiversitet ind i forskellige sektorer, som for eksempel landbrug og skovbrug.

Et af strategiens vigtigste mål er at beskytte 30 pct. af naturen i EU på land og i havet, hvoraf de 10 pct. skal være strengt beskyttet. Det skal ske senest i 2030⁴³.

EU's naturgenopretningsforordning

⁴² [EU's naturbeskyttelsesdirektiver - Miljøstyrelsen \(mst.dk\)](#)

⁴³ [EU's Biodiversitetsstrategi - Miljøstyrelsen \(mst.dk\)](#)

Den nye lov fastsætter et mål for EU om at genoprette mindst 20 % af EU's land- og havområder inden 2030 og alle økosystemer, der har behov for genopretning, inden 2050. For at nå de overordnede EU-mål skal EU-landene genoprette mindst 30 % af de naturområder, der er omfattet af den nye forordning (fra skove, græsarealer og vådområder til floder, søer og koralrev), fra en dårlig til en god forfatning inden 2030⁴⁴.

Fuglebeskyttelsesdirektivet

Fuglebeskyttelsesdirektivet (Rådets direktiv nr. 79/409 af 2. april 1979, om beskyttelse af vilde fugle med senere ændringer) forpligter EU's medlemslande til at bevare udvalgte fuglearter, der er karakteristiske, sjældne eller truede i EU⁴⁵

Programændringens påvirkning

Samlet set bidrager CAP-planen fortsat til opfyldelsen af miljømålsætningerne i habitatdirektivet, EU's biodiversitetsstrategi, EU's naturgenopretningsforordning og fuglebeskyttelsesdirektivet, der understøtter den biologiske mangfoldighed.

Vand

Vandrammedirektivet

EU's vandrammedirektiv fastlægger rammer for beskyttelsen af vandløb og søer, overgangsvande (flodmundinger, laguner o.l.), kystvande og grundvand i alle EU-lande. Direktivet fastsætter en række miljømål og opstiller overordnede rammer for den administrative struktur for planlægning og gennemførelse af tiltag og for overvågning af vandmiljøet⁴⁶.

Miljømålsloven

Vandrammedirektivet og dele af habitatdirektivet bliver iværksat gennem miljømålsloven i Danmark. Formålet med loven er at gennemføre en fælles vand- og naturplanlægning, der skal sikre vand- og naturkvaliteten i Danmark.

Vandområdeplaner

Vandområdeplanerne er en samlet plan for at forbedre det danske vandmiljø, og de bygger på mere end 30 års arbejde med at forbedre vandmiljøet. Planerne skal sikre renere vand i Danmarks kystvande, søer, vandløb og grundvand i overensstemmelse med EU's vandrammedirektiv. Indsatserne gælder fra 2021-2027⁴⁷.

Nitratdirektivet

EU's Nitratdirektiv fra 1991 sigter mod at beskytte vandkvaliteten i hele Europa ved at fremme godt landmandskab, der forebygger og nedbringer den forurening af grundvand og overfladevand, som forårsages af nitrater fra landbruget⁴⁸.

⁴⁴ Naturgenopretning: Ny EU-lov for at genoprette 20 % af EU's land- og havområder. Europa Parlamentet 2024. [Link til pressemeddelelse.](#)

⁴⁵ [EU's naturbeskyttelsesdirektiver - Miljøstyrelsen \(mst.dk\)](#)

⁴⁶ [EU's vandrammedirektiv - Miljøstyrelsen \(mst.dk\)](#)

⁴⁷ [Vandområdeplan 3 - Miljøministeriet \(mim.dk\)](#)

⁴⁸ [Beskyttelse af vandmiljøet mod nitrater fra landbruget - Miljøministeriet \(mim.dk\)](#)

Programændringens påvirkning

Samlet set bidrager CAP-planen fortsat til opfyldelsen af miljømålsætningerne i vandrammedirektivet, miljømålsloven, vandområdeplanerne og nitratudirektivet, der understøtter vandmiljøet.

Klimatiske faktorer

Den europæiske grønne pagt

Den europæiske grønne pagt er en pakke med politiske initiativer, der skal bane vejen for EU's grønne omstilling, og det endelige mål er klimaneutralitet senest i 2050⁴⁹.

Klimaloven

Klimaloven sætter bindende nationale mål om 70 pct. reduktion af vores drivhusgasudledning i Danmark i 2030 i forhold til 1990 og klimaneutralitet senest i 2050.

Byrdefordelingsaftalen

Reduktionen i drivhusgasudledninger i ikke-kvoteomfattede sektorer (også kaldet non-ETS) er i EU's klima og energipakke fra 2008 et nationalt anliggende for de enkelte medlemsstater i EU. Aftalen om, hvordan reduktionerne er fordelt mellem medlemsstaterne (byrdefordelingsaftalen), opstiller rammerne for den nationale indsats og ikke mindst et specifikt reduktionsmål for det enkelte land. Men aftalen overlader det i øvrigt til nationalstaterne, hvordan målet skal nås⁵⁰.

Reduktionsmålene for de ikke kvoteomfattede sektorer fastsættes om en procentuel reduktion i forhold til niveauet i 2005. Danmark har i den forbindelse påtaget sig et reduktionsmål på 50 pct. i 2030 i forhold til 2005-niveauet⁵¹. Målet for 2030 varierer altså fra medlemsstat til medlemsstat og er baseret på et fordelingsprincip, der blandt andet bygger på landenes BNP.

LULUCF-forordningen

LULUCF-forordningen, fastsætter regler for emissionsreduktioner og kulstofoptag i sektoren for arealanvendelse, ændringer i arealanvendelse og skovbrug⁵².

Programændringens påvirkning

Samlet set bidrager CAP-planen fortsat til opfyldelsen af miljømålsætningerne den europæiske pagt, klimaloven, byrdefordelingsaftalen og LULUCF-forordningen, der understøtter miljøfaktoren vedr. klimatiske faktorer og luft.

⁴⁹ [Den europæiske grønne pagt - Consilium \(europa.eu\)](https://europa.eu/european-council/en/press-releases/2020/07/10)

⁵⁰ [Reduktion af drivhusgasser fra de ikke-kvoteomfattede sektorer | Energistyrelsen \(ens.dk\)](https://ens.dk/da/nyheder/2020/07/10/reduktion-af-drivhusgasser-fra-de-ikke-kvoteomfattede-sektorer)

⁵¹ [Microsoft Word - KF23 sekternotat 11A Danmarks drivhusgasforpligtelser i EU.docx \(ens.dk\)](https://ens.dk/da/nyheder/2020/07/10/microsoft-word-kf23-sekternotat-11a-danmarks-drivhusgasforpligtelser-i-eu.docx)

⁵² [Fit for 55: opfyldelse af klimamål inden for sektorerne for arealanvendelse og skovbrug - Consilium \(europa.eu\)](https://europa.eu/european-council/en/press-releases/2020/07/10)